Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 248 (15871) | 1981 оной октябриин 28, среда | Сэн 2 мүнгэн.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРЬДА—АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД!

ТЕХНИКЭЕЭ ГАМНАХА

Тариалан, сабшалан дээрэхи, малай фермэнүүдтэхи гол хүдэлмэри оньһон техникын хүсөөр хэгдэдэг боложо байна. Гансахан манай республикын колхоз болон совхозуудта 10 мянгаад трактор, 4.200 гаран автомобиль, 3.500-гаад тарианай комбайн болон бусад техникэ хүдэлгэгдэнэ. Тиигэжэ шэнэ техникын үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахые техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ гэһэн партии, правительствын шиидхэбэринүүд бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Энэ хүсэ ехэтэ техникээ үрэ ехэтэйгээр ашаглажа, газар тариалангай ургаса дээшэлүүлжэ, мал ажалай продукци ехээр абажа байһан түрүүшүүл ажахы, район бүхэндэ бии. Хяагтын районой «Дружба» колхозой тракторна бригадын бригадир, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Владимир Доржиевич Батомункуев урдань олон жэлдэ трактористаар, комбайнераар хүдэлхэдөө, техникэдээ эзэн ёһоор хандажа, тэрэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэдэг, оло дахин колхоз дотороо ургаса хураалгын чемпион болоһон алдартай. Мүнөө зургаадахи жэлээ тракторна бригадын бригадираар ажаллажа байхадаа, коллективээ техникэдэ гамтайгаар хандаха, һайнаар харууһалха гуримдаа һургана. Тиигэжэ хабарай тариалгын, ургаса хураалгын бүхы хүдэлмэриие богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэдэг болонхой. Энэ жэлдэ ургасаа жэшээтэ һайнаар хураажа, 20 мянган центнер тариа ургуулжа абаха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 25 мянган центнертэ хүргөө гэхэ гү, али гектар бүриһөө 15 центнерһээ дээшэ ороохо хурааха шадаа. Энэ бригадын түрүү комбайнер С. Г. Намсараев 10 мянга гаран центнер тариа сохижо абаа.

Иимэ ажалша бэрхэ, техникээ нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтэ гамтайгаар абажа ябадаг түрүү механизаторнуудай тоодо Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой —П. Е. Афанасьев, Кабанскын районой Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын — М. А. Бурлаков, Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой — Л. С. Галсанов, Зэдын районой Оёорой совхозой — Ч. Р. Гармаев, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — М. С. Илтаков, Хурамхаанай районой Һахалиин совхозой тракторна бригадын бригадир Г. С. Серебренников, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой—И. К. Ефимов болон бусад олон түрүүшүүл Буряадай АССР-эй габьяата механизаторай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, эдэнэр техникын орёо оньһые гүнзэгыгөөр шудалжа, техническэ эрилтын ёһоор харууһалдаг, хүдэлмэриһөө һула сагта зүбөөр хадагалха, һайнаар заһабарилха гэжэ оролдодог байна. Тиимэһээ трактор, комбайн, автомобиль бүхэнөө олон жэлэй туршада һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, хүдөө ажахын яаралтай хүдэлмэринүүдые зохид болзорто үнгэргэхэ арга олгодог байна бшуу.

Тиигэбэшье республикын олохон ажахынуудта техникэдэ һаланаар, эзэн бусаар хандаха, үбэлдөө зүбөөр хадагалжа шададаггүй, заһабарилгын хүдэлмэриие шанар муутайгаар хэдэг баримтанууд үзэгдэнэ. Энээн дээрэһээ боложо, трактор, машинануудые сагһаа урид гарһаа гардаг байна. Иимэ ушар Яруунын районой Инсэгын, Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозуудта, Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина», Зэдын районой «Мир» болон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудта дайралдана. Эдэ ажахынуудта, мүн «Сельхозхимия» нэгэдэлэй зарим предприятинуудта машинануудые хадагалха тусхай байра түхеэрэгдээгүй байһаар. Эбдэрһэн, хаягдаха болоһон машинануудые задалжа, хэрэгтэй хубинуудыень абаад, үлдэһэн тушааха хэмжээнүүд абтанагүй. Энээн дээрэһээ боложо, машинанууд бүхэлеэр хаягдашана.

Тэрэшэлэн Госкомсельхозтехникын, колхоз болон совхозуудай мастерскойнууд соо техникэ заһабарилхадаа түрүү онол аргануудые хүсэдөөр хэрэглэдэггүй байна.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые тэсэхээр бэшэ. «Тракторнуудые, автомобильнуудые, ургаса хураадаг болон бусад машинануудые ашаглалгые илүү һайжаруулха, тэдэнние сагһаа урид хэрэглэлһээ хаягдаһанда тоолохо ушар гаргахагүй. Техникэ заһабарилгын болон харууһалгын шанар дээшэлүүлхэ, мүн тэрэнэй бүрин бүтэн байлгые хангаха. Заһабарилга-харууһалгын үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ, мэргэжүүлхэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ. Техникэ ашаглалга эмхидхэлгэдэ түрүү онол арга хэрэглэлгые үргэдхэхэ» — гэһэн эрилтэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор табигданхай.

Партиингаа энэ үнэтэ заабариие бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилгоор КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет байгша оной май һарада тусхай тогтоол абаа. Тэрэнэй ёһоор трактор, машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, зүбөөр хадагалха, техническэ харууһалга ба заһабарилга хэхэ үйлэдбэриин бааза бэхижүүлхэ холын хараата, жэл бүхэндэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоһон байна.

Энэ жэлэй намар-үбэлэй үедэ хүдөө ажахын техникэ зүбөөр хадагалха, һайнаар заһабарилха, хүнүүдые механизаторай мэргэжэлдэ һургаха талаар Бэшүүрэй районой колхоз болон совхозуудай, Госкомсельхозтехникын ба «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй механизаторнууд, хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тодорхой социалис уялганууд абажа, республикынгаа бүхы механизаторнуудые мүрысөөндэ уриһан байна. Энэ ашатай туһатай эхиие КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет халуунаар дэмжэжэ, 1982 оной хабарай тариалгын болон ургаса хураалгын хүдэлмэридэ техникээ болзортонь, һайн шанартайгаар бэлдэхэ талаар социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ эрилтэ табиһан байна. Энэ намар-үбэлэй үедэ ороохоной комбайнуудые заһабарилгада онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ тоолоо. Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй бүхы техникээ сэбэрлэжэ, техническэ талаар ямар заһабарида ороходо байһыень элирүүлэд, зүбөөр хадагалха, түсэбэй, графигай ёһоор заһабарида ороходо байна. Тиихэдээ машинно-тракторна мастерскойнуудые түгэс бэлэн болгохо заһабарилгада хэрэглэгдэхэ запасной частьнуудые нөөсэлхэ, тэндэ ажаллаха хүнүүдые шэлэн абаха, тэдэнэрые моральна болон материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые хараалха ушартай. Техникэ заһабарилгада табигдаһан хүнүүдтэ һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгохо, тэдэнэрые хамтын байраар, халуун эдеэгээр хангаха шухала. Энээндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй хажуудахи партийна, профсоюзай организацинууд онсо анхарал хандуулха уялгатай.

Мүн хүдөөгэй залуушуулые техническэ мэргэжэлдэ һургаха, механизаторнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, олонхи ажахынуудта механизаторнуудай дуталдаһан дээрэһээ халуун хүдэлмэриин үедэ тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ аргагүй болодог байна ха юм. Тиимэһээ энэ талаар хүдөө ажахын органууд эрид шанга хэмжээнүүдые абаха болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ хүдөө ажахын программануудай баян ургаса абахын, мал ажалай продукци дээшэлүүлхын тула бүхы техникээ һайнаар бэлдэжэ, түсэбэй ёһоор, гамтайгаар ашаглаха гээшэ хүдөөгэй механизаторнуудай мүнөөдэрэй эгээн пангин уялга мүн.

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Хубисхал Гармаевые манай фотокорреспондент Н. Дригановаэй буулгаһан зураг дээрэ харанат. Хубисхал Гармаев мүнөө Агуу Октябриин урда тээхи ажалай вахтада жагсанхай. Дааһан ажалдаа жэлһээ жэлдэ үндэр амжалтануудые туйладаг Х. Гармаевай бригадын хонишод түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ажахын жэлые эрхим дүнгүүдтэйгөөр түгэсхөөд, мүнөө үбэлжэлгэдөө һайн бэлэдхэлтэйгээр оронхой. Хубисхал Гармаев өөрөө колхоз, район дотороо хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо илажа гарадаг. Тэрэ жэшээтэ ажалайнгаа түлөө шагнал, магтаалдашье хүртэдэг юм. Хубисхалай энгэртэ «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаль, ВДНХ-гай медальнууд ялардаг. Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүдшье тэрээндэ олон юм.

ХАСУУРТАЙН ТҮРҮҮШҮҮЛ

Хасууртайн совхозой малшад энэ жэлэй үбэлжэлгые гарза хоролтогүйгөөр үнгэргэхын тула эгээл харюусалгатай хаһадаа эртээнһээ бэлдэжэ эхилһэн.

Нёдондо намар үхэршэн В. Г. Вахрушев бурууну.ялые шахан таргалуулхаар абаа һэн. Владимир Георгиевич үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ нэгэшье мал гарзалуулаагүй. Зунай элдин сагта Жэбхээһэндэ байрлахадаа, тэрэ Виталий хүбүүнтэеэ даалгагдаһан бурууланнгаа шэгнүүр нилээд нэмэгээ. Энэ һарын эхеэр малаа шэгнэжэ үзэхэдэнь, тэдэнь дунда зэргээр 270 килограмм татаһан байна. Жэлэй дүүрэтэр тобир тарган хорёод бурууга гүрэндэ тушааха юм. Вэшыень ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда худалдахаар хараална. Тиигэжэ Вахрушевай бригада гүрэндэ мяха тушааха хэрэгтэ горитой хубитала оруулалсана.

Самсон Мункотович Доржиев гэр бүлөөрөө Гигант гэжэ газарта хүхүүли гүүртэ харууһалдаг. Байгша ондо ажахын дүршэлтэй малшан 73 үнеэнһээ 63 тугал абаа гэхэ гү, али зуун эхэ малһаа 90,4 толгой түлжүүлжэ байна. жэлэй дүүрэтэр үшөө олон үнеэдынь тугаллаха юм. Абаһан түлнүүдээ гарза хоролтогүйгөөр тэнжээжэ, тугалайнгаа шэгнүүр сүүдхэлэ дунда зэргээр 900 граммаар дээшэлүүлнэ.

Дайнай ба ажалай ветеран, коммунист Герасим Константинович Кириков совхозойнгоо хүсэ харууһалдаг. Энэ оролдосотой малшан даалгагдаһан ажалдаа үндэр харюусалгатайгаар хандадаг хүн юм. Энэ жэлдэ эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ хүсануулаа һайнаар бэлдээ. Нүхэр Кириков ноохо абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, район доторoo нэгэдэхи һуури эзэлээ һэн.

Һаалишан Галина Иосифовна Серпионовае тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Тэрэ һү һаалиин фермэдэ үниинэй хүдэлдэг тула баян дүршэлтэй болонхой. Энэ жэлэй эхинһээ малшан үнеэн бүриһөө 1539 килограмм һү һаажа, ажахы соогоо түрүүлбэ.

Иигэжэ манай совхозой малшад Агуу Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар угтахань.

Д. ВАНЧИНОВ.
Хоринн районой Хасууртайн совхозой ахамад зоотехник.

ЖАГСААЛАЙ ЭХИНДЭ ЯБАХАЛ

Агууехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөн Улаан-Үдын нариин сэмбын комбинатда улам үргэнөөр дэлгэржэ байна. Предприятиин коллектив 9 һарынгаа даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, 3 миллион 225 мянган түхэригтэй продукци түсэбһөө гадуур худалдаа. 56 тонно ноохо даабариһаа үлүүлэн угааба.

Мүнөө нариин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд арбан һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула шармайн оролдоно.

Гурбадахи кварталай дүнгүүдээр ноохо илгалгын цех (начальнигынь Т. А. Рубцова) предприяти доторoo илажа тараа. Юһэн һарын турша соо тус цех таба дахин түрүү һуури эзэлбэ. Валентина Иннокентьевна Шевченкын хүтэлбэрилдэг бригада профсоюзуудай XVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө үүсхэл гаргаһан байгаа. 1982 оной нэгэдэхи кварталай даабариие тус бригада ВЦСПС-эй XVII съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ.

Комсомол-залуушуулай бригадануудай дунда илангаяа һонирхолтой, шанга мүрысөөн дэлгэрнэ. Эндэ мастерай туһалагша Валерий Шигаевай хүтэлбэрилдэг нэхэгшэдэй бригада түрүүлжэ ябана. Энэ бригадын гэшүүд—залуу коммунистнууд Зоя Болокова, Людмила Фролова гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 120—125 процентээр дүүргэжэ, мүнөө ерэхэ жэлэй январь һарын тоосоогоор ажаллажа байна. Иигэжэ коммунис ажалай предприятиин хүдэлмэришэд районойнгоо һайндэрэй жагсаалые толгойлхо нэрэ хүндэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ГҮРЭНДЭ—ТАРГАН МЯХА

«Арбадахи табан жэлэй туршада Баргажанай совхоз гүрэндэ ехэ шэгнүүртэй тарган мал тушаахын тула горитой оролдолго гаргаа юм. Тиигэжэ гүрэндэ эльгээгдэхэ малаа тусгаар нэгэ гүүртэдэ суглуулжа, шахан таргалуулдаг болоһонинь бултадаа «эрхим тарган» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтана.

Бүхыдөө хоёр мянга шахуу шахамалтай тус гүүртые Ананий Сосновский даажа абанхай юм. Мүнөө эдэнэр үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 граммаар нэмээнэ. Илангаяа дүршэлтэй үхэршэн Г. Колминой, И. Колмаковой, А. Терентьевэй харууһалдаг үхэрнүүд тарганаар тушаагдана. Һүүлэй мэдээгээр үүсэлэгдэһэн 99 үхэрынь тус бүридөө 418,6 килограмм шэгнүүртэй болоһон байжа, эрхим сэгнэлтэтэйгээр тушаагдаа.

Г. ЛАМУЕВ.

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Ажалай Улаан Тугай ордено авиационно заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, алба хаагшад һара, квартал бүри эрхим амжалта туйлажа ябадагаараа республикын предприятинуудай дунда суурхаһаар үниинэй юм.

Агууехэ Октябриин Социалис Революциин 64 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус предприятиин коллектив район доторoo түрүү һуури эзэлжэ, һайндэрэй жагсаалай колоннные толгойлхо болобо. Һайндэрэй ажалай вахтада жагсаһан заводой үйлэдбэриин зуун дүшэнһөө дээшэ түрүүшүүл арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай мэдээсэбэ.

Байгша оной гурбадахи кварталда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн авиационно заводой коллективтэ КПСС-эй Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг бэрюулагдаба. Мүн иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ урин һайханай хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг туршалгын заводой, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой, Ленинэй ордено локомотив-вагон заһабарилгын заводой болон бусад коллективүүд хүртэжэ, Агууехэ һайндэрөө ажалай бэлэгүүдтэй угтана.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 362 ЦЕНТНЕР

«Первомайский» совхозой малшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 7.000 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ түсэбөө 362 центнерээр үлүүлжэ, районойнгоо бэшэ совхозуудта жэшээ харуулба. Иигэжэ манай ажахын һаалишад, үхэршэд энэ туйлаһан амжалтаяа бүри батадхан, һүүлэй үдэрнүүдтэ туха сүлөөгүй ажаллажа байнхай. Тэдэнэр тоһоной заводто жэлэй даабариһаа гадуур 206 центнер һайн шанартай һү тушаагаа.

1982 оной тоосоогоор түрүүлэн хүдэлжэ эхилһэн Вознесеновкын һү һаалиин фермын эбтэй коллектив социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараба.

Түрүү фермын һаалишад Н. К. Вторушина, Л. И. Павлова, Л. З. Агапитова, Т. И. Мякотина болон бусад эрхим һайнаар хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэнхэй.

Б. ДАМБАЕВА,
Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой экономист.

БЭРХЭШЭЭЛДЭ ҺААТАНГҮЙ

Энэ жэлдэ дахинаа ган гасуур боложо, манай ниитэ үбһэ ногоон, ороохо тариан мүртэй ургаагүй. Тиимэһээ ажахымнай тариашад, механизаторнууд сагай уларилһаа дулдыдаһан иимэ хүшэр хүндэ эрхэ байдалда улам эдэбхитэйгээр, һайнаар хүдэлхэ, ниитынгээ адууһа малда шадаал һаа, ехээр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэн ажаллаһан байна.

Манай совхозой хүтэлбэрилэгшэд Павел Николаевич Княжевай баян дүршэлые, ажалша бэрхые хараадаа абажа, тэжээл бэлэдхэдэг оньһожоруулагдамал звено хүтэлбэрилхыень найдаһан байна. Коммунист хүн хадаа Павел Николаевич энэ хэрэгые зүбөөр ойлгожо, хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа эхилээ һэн. Тэрэнэй даадаг коллектив энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын үедэ социалис мүрысөөндэ хододоо түрүүлжэ, бэшэ звено болон бригаданyудай дунда илажа гарадаг байгаа.

Княжевай звенодо 13 трактор хүдэлөө. Бүхы ажалаа гол түлэб оньһон аргын хүсөөр ябуулһан байна. Тэдэнэр бүхыдөө 2177 центнер эрхим шанартай үбһэ һурилжа, совхоздоо тушаагаа. Мүнөө тэрэнэй звено зелёнко хураалгада хабаадалсажа байна. Һүүлэй мэдээгээр тус звено 534 гектар сабшаад, тэрэнэйнгээ 400-ынь сможо, 5500 центнер зелёнкотой болонхой.

Һүүлэй үедэ сэһан орожо, хүдэлмэриин эршые нэгэ бага һуларуулаа. Гэбэшье тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри зогсоногүй. Һүүлэй долоон хоногой туршада тэрэнэй даадаг коллектив 1300 центнер зелёнко һурилбэ. Иигэжэ ажаллаһанайнь түлөө совхозой директиин, парткомой болон рабочкомой зүгһөө улаан вымпел, мүнгэн шан барюулагдаа.

Б-Н. ЦЫДЫПОВ,
Яруунын районой «Юбилейный» совхозой парткомой секретарь.

ҮБЭЛ АЙМШАГТАЙ БЭШЭ

Район доторoo үүсхэл гаргаһан Гааргын совхозой малшадай уряае һайшаан дэмжэһэн Һахалиин совхозой үхэршэд, һаалишад малайнгаа үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдээ. Мүнөө гүүртэ, фермэ бүхэндэ тэжээл шанаржуулагдан бүйлүүлагдажал, элдэб оньһон түхеэрэлгэнь һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Эндэ малынь бүлеэн үһаар ундаалуулагдадаг болонхой.

Тус совхозой Шамаанкын фермэ һүүлэй дүнгөөр социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, район доторoo түрүү һуури эзэлээ һэн. Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын малшад үбэлжэлгэеэ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абахын тула шармайн оролдоно.

В. ГАРМАЕВ.
Хурамхаанай район.

Тариа тушаалгаяа түргэдхэхэ

Байгша ондо Түнхэнэй районой колхоз болон совхозууд гүрэндэ 33 мянган центнер ороохо тушааха даабаритай юм. Гансал «Сибиряк» колхозой тариашад 6.000 центнер түсэбэй орондо 6.570 центнер ороохо тариа худалдажа, түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэбэ. «Восточные Саяны» колхоз түсэбэй ёһоор 6 мянган центнер тушааха һаа, 2 мянган центнерыень бэлэдхэлэй пунктда асаранхай.

Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Маяк» колхозууд гүрэндэ ороохо тушаалгаяа унжагайруулна. Мүн эндэхи тоогууд лээрэхи тариа сэбэрлэхэ, амбаарта хааха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид гүрэндэ 9 мянган центнер ороохо худалдаха даабаритай. Теэд болото дээрээ ойролцоол 2680 центнер тушаанхай. «Маяк» колхоз 7 мянган центнерэй 950 центнерыень тушаагаад байна.

Саянай совхозой тариашад түсэбэй ёһоор 5.000 центнерэй орондо ойролцоол 1500 центнер худалдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ бүхыдөө үшөө 19.300 центнер ороохон тушаагдаха ёһотой. Тиимэһээ районой ажахынууд бэлэдхэлэй пунктнуудта ороохо тушааха талаар абаһан социалис уялганyудаа ойрын сагта дүүргэхын тула зохихо хэмжээ абахаар болоо.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй район.

И. БРЕЖНЕВ «ШПИГЕЛЬ» ЖУРНАЛАЙ (ФРГ) ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ

...СС-эй ЦК-гай Генеральный секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...гшэ Л. И. Брежнев ... Германиин «Шпигель» журналые хэблэгшэ ...штайнтай, журналай ... редактор И. К. Эн... редакциин гадаадын таһагые даагша Д. Вильттэй октябриин 26-да Кремль соо уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Энэ хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын мэдээсэлэй таһагые даагша Л. М. Замятин, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагые даагшын орлогшо В. М. Фалин гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

МОСКВА ЕРЭБЭ

...-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон ...Министрнүүдэй Соуряалаар Йеменэй ... Республикын Президент Али Абдалла Салех ...ёһоной албанай хэрэгээр октябриин 26-да Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй обороной министр Д. Ф. Устинов болон бусад тусхай тушаалтал аэродром дээрэ айлшадаа угтаһан байгаа.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ

СССР-эй ХАБСАРАЛГЫН БА ТУСХАЙ БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИН МИНИСТЕРСТВЫН «ВОСТОКСИБЭЛЕКТРОМОНТАЖ» ТРЕСТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИЛГАДА ХАБААДАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Байгал-Амарай түмэр зам барилгада хабаадаһанай түлөө» медаляар шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ
УЛААН-ҮДЫН ХАБСАРАЛГЫН УПРАВЛЕНИ

Жулин Фёдор Васильевичые — газар үрэмдэлгын автомобилиин машинист.

Чижов Николай Алексеевичые — электро-хабсаргагша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. ЯСНОВ.**

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Х. НЕШКОВ.**

Москва, 1981 оной октябриин 26.

ХЭМЖЭЭН АБТАХААР БОЛОО

Юһэн һарын туршада гүрэндэ һү худалдалгаар Прибайкалиин район республика доторoo эгээл һүүлшын һууридa ябана. Иигэжэ эндэхи ажахынууд һү тушааха 3 кварталай түсэб дүүргээгүй. Харин «Прибайкалец» колхозой Турунтаево тосхоной хүтэлэстэ үнеэлэй һү һаалиин фермэдэ байдалынь үшөө муу байшоо. Тус фермын коллектив юһэн һарынгаа һү үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха даабариие бэелүүлжэ шадаагүй. Эндэ үнгэрэгшэ һарада үнеэн бүриһөө ойролцоол 119 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али бэшэ районой һү һаалиин фермэнүүдтэ орходоо тон бага һү үйлэдбэрилһэн байна. Энэ фермэдэ бултанһаань ехэ һү һааһан һаалишадай нэгэн В. В. Смирнова болоно. Тэрэ сентябрьда үнеэн бүриһөө 169 килограмм һү һаагаа. Харин Ангирай фермэдэ тон багаар һааһан Е. Н. Чухлолина үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 159 килограмм һү үйлэдбэрилһэн байна. Нүхэр Смирновагай туйлаһан дүн Чухлолинагайхитай зэргэсүүлэн харахада, ехэшье холо ошоогүй гэхээр. Энэ фермэдэ үнгэрэгшэ һарада һаалишан В. С. Шерстина үнеэн бүриһөө ойролцоол 75 килограмм һү һаагаа. Тэрэнэй нүхэр З. Г. Барташкина 94 килограмм һү һааһан байна.

Ямар шалтагаанһаа иимэ байдал үшарааб? Нэн түрүүн, фермые даагша А. И. Дашинов коллективэйнгээ ажал эмхидхэжэ шадаагүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Энээнэй урда тээ колхоздоо зоотехнигээр хүдэлжэ байһыень, хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шадаагүй дээрэһээнь фермые даагшаар томилһон байгаа. Теэд мүнөө энэшье тушаалдаа бираба-гүй. Малшадай дунда ажалай журам сахигданагүй. Тус фермэ һаалишадаар хүсэд хангагдаһаншье һаа, заримдаа үнеэдынь һаагдангүй үлэшэнэ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд энэ фермын байдал һайжаруулха хэмжээ абанагүй. Эндэһээ малайнгаа ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ, һү үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ гэжэ оролдолго гарганагүй. Дээрэ дурсагдагша дутагдалнуудаа усадхаха дары хэмжээнүүдые абахаар болоо.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ, ТУҺАЛХА, ТҮШЭГЛЭХЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна бүлэгүүд хадаа партийна эхин организацинуудай ёһотойл түшэг тулгуурнь мүн болоно. Тэдэнэр парторганизацинуудай хүсые арьбадхана, бүхы участогуудта үзүүлэгдэдэг нүлөөень үргэдхэнэ, политическэ болон ажалай эдэбхи улам дээшэлүүлхэ арга нүхэсэл олгоно. Ингэжэ тэдэнэй ажал ябуулгые толо хурса, аша үрэ ехэтэй болгохо шиидхэхы удха шанартай эмхидхэлэй шата болоно бшуу.

Манай районой партийна бүлэгүүдтэ тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо дүүрэә. Тоосоото һунгалтын кампаниин материалнуудые нягтаар шэнжэлээд, партгрупоргнуудай семинар үнгэргөөд байхадаа, хүдэлмэридөө амжаһан дүй дүршэлынь тон анхаралтайгаар согсолхо, дутуу дундануудые түргэн шууд усадхаха хэмжээнүүдые абаха шухала эрилтэ табигдаха ёһотой болоно.

Хүдэлмэрнимнай һайн талань юун гээшэб? Һүүлэй хоёр жэлэй туршада манай район соо партийна бүлэгүүд нилээд олон болоо гээшэ. Нёдондо Шэнэ-Бэрээнэй заводто партком байгуулагдаа һэн. Тиигэжэ тэндэхи 11 бүлэг цеховэ парторганизаци болгогдобо. Гадна Доодо-Тайлсын, Шэнэ-Бэрээнэй һургуулинуудай партийна бүлэгүүд эхин парторганизацинууд болобо.

Иимэ хубилалтын болоошье хада, партийна бүлэгүүдэй тоо манда үсөөрөөгүй. Хэрбээ 1978 ондо манай район соо партийна 56 бүлэг хүдэлжэ байһан һаа, мүнөө 72 болоод байна. Эдэнэй диилэнхи олониинь бригаданууд дээрэ байгуулагданхай. Загарайн бройлерно фабрикын, Шулуутайн леспромхозой, Элхиин АРЗ-гэй, «Татарский ключ» карьероуправлениин, «Дружба» совхозой, туршалга-үйлэдбэриин ажахын коллективүүдтэ эмхидхэгдэһэн партийна бүлэгүүдэй нүлөөлхы үүргэнь нилээд дээшэлээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Партийна бүлэгүүдэй олошорһон ушар хадаа партийна организацинуудай доторойн бүридэлые улам бэхижүүлхэ арга олгоһон байна. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ, мүн республикаһаа холуур хүдэлжэ байһан бригадануудта саг зуурын бүлэгүүдые байгуулха оролдолго гаргагдаа. Тайлсын совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна бүлэгүүд алин замда ябахынгаа урда тээ заатагүй суглаа үнгэргэдэг гуримтай.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа бүлэгүүдэй 29-ниинь промышленна предприятинуудай цех, участок болон бригаданууд дээрэ, хоёрынь барилга дээрэ, арбаниинь транспортын ба хэлхеэ холбооной коллективүүдтэ, 22-ынь колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин һалбаринууд дээрэ эмхидхэгдэнхэй бшуу. Жэлһээ жэлдэ партгрупоргнуудай бүридэл һайжарна. Тэдэнэй 60 гаран процентнь дунда болон дээдэ һургуулиин эрдэмтэй. 70 процентнь хүдэлмэришэд ба колхознигууд

Партгрупоргнуудые һургаха, хүдэлмэридэнь дүршүүлхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай богонихоноор тогтоһуу. Тэдэнэр өөһэдынгөө, мүн бүлэгэйнгөө ажал ябуулга тухай парткомой гү, али партбюрогой заседани дээрэ ходо мэдээсэжэ, тоосоо барижа байдаг юм. Жэшээнь, энэ жэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партгрупоргнууд Ю. Рогозинский, С. Банзарова, карьероуправлениин — С. И. Яковлев, бройлерно фабрикын — В. Е. Слепченков, М. Г. Устинов гэгшэд парткомой заседани дээрэ ажал хэрэг тухайгаа хөөрөө һэн.

КПСС-эй райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд ябаһан лэ газартаа тэндэхи партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэритэй танилсадаг, болодото туһаламжа үзүүлдэг гээшэ. Тиихэдэ райкомой инструкторнууд партийна бүлэгүүдые хубаан абанхай, тэдэнтээ саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг шуу. Жэлдэ хоёр дахин партгрупоргнуудые райкомдоо урижа, һуралсал эмхидхэдэгбди. Тиихэдэ партком өөһэдөө һуури дээрээ квартал соо нэгэ дахин семинар зарладаг юм. Сентябрь һарада районой партгрупоргнуудай семинар райкомдо үнгэргэгдөө. Тэндэ тэдэнэр хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай үргэнөөр хөөрэлдэһэн байна. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Р. Дмитриев партгрупоргнуудай үмэнэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Энэ семинарта хабаадаһан Онохойн модоной комбинадай нэгэ цехэй партгрупоргын орлогшо үгэ хэлэхэдээ: «Манай партийна бүлэг юу хэлтэйб даа. Оройдоол 4 хүн ха юмбибди. Цехтэмнай партийна эхин организаци бии. Хамаг «үбшэнтэй» асуудалнууд хамтын суглаан дээрэ шиидхэгдэнэ бшуу». Харин тиихэдэнь Шулуутайн леспромхозой Шабарай пунктын модо ашалгын цехэй партгрупорг В. А. Иваненко «Манай бүлэг баһал дүрбэн гэшүүдтэй. Тиибэшье бидэ коллективэйнгээ хэрэгтэ яһала нүлөөлнэбди, аша туһатай хүдэлмэри хэнэбди гэжэ һанагшаб. Коммунистнууд эдэбхитэйгээр хүдэлдэг, үүсхэл дэлгэрүүлдэг. Жэшээнь, коммунист П. И. Байдыш гэгшын хүдэлдэг В. Н. Левинэй бригада съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэә һэн. Энэ бригада КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ гэһэн үндэр нэрэ солодо хүртөө юм. Коммунист М. И. Родванский арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө үүсхэнхэй» гэжэ хэлээ.

Үнэхөөрөөшье, коммунистнуудай эдэбхитэй ажал ябуулгын, оролдосын ашаар В. Н. Левинэй бригада вагонһо шпала тээхэ шэнэ арга дүршэл хэрэглэдэг болонхой. Нэгэ платформо дээрэ 675-һаа 710 хүрэтэр шпала ашагдана. Энэ шэнэ аргань 15,4 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ олгожо шадаа бшуу. Коммунистнуудай жэшээгээр эндэхи комсомолшууд һайнаар хүдэлнэ. Эндэ табан хүнһөө нэгэдэһэн комсомол-залуушуулай бригада эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй һурган хүмүүжүүлэгшэнь коммунист.

«Ажалай эмхидхэлые бригадна гуримда оруулһан үедэ партийна бүлэгэй шиидхэхэ үүргэ» гэһэн асуудалаар Элхиин АРЗ-гэй механическа цехэй партгрупорг В. А. Попукалов энэ семинар дээрэ мэдээсэл хэһэн байна. Бригадна гуримаар ажал эмхидхэлгэдэ заводой партийна бүлэгүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Транспортёрнуудые холбохо, гаргаха бригадынхид завод соогоо эгээл түрүүлэн иимэ шэнэ гуримда ороһон юм. Мүнөө коллективэй байдалай түлөө бултааран харюусаха гэһэн хүдэлөөнэй аша туһань элеэр харагдажа байна.

«Татарский ключ» карьероуправлениин автотранспортна цехэй партийна бүлэгэй эдэбхитэй хүдэлмэриие һайшаан дурдамаар. 14 коммунистнуудһаа энэ бүлэг бүридэнэ. Бултадаа шахуу хүдэлмэришэд юм. Наймаиинь «БелАЗ-540» гэжэ ашаанай томо автомашина жолоодоно. Имагтал коммунистнуудай урагшаа тэгүүлһэн эдэбхиин ашаар эндэ бригадна подряд амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэә. Тиигэжэ энэ цехэй жолоошол түлишэ, запчасть, авторезинэ горитойтоор алмана, ажалай бүтээсын хэмжээн холо һайн байдаг болоо.

Загарайн бройлерно фабрикада партийна зургаан бүлэг байгуулагдаһаар жэл болобо. Эдэнэр коллективтээ хүндэтэй, хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы шадабаритай хүсэн боложо шадаа. Тоосоото һунгалтын суглаан бүлэг бүхэндэ эмхитэйгээр боложо үнгэрөө һэн. Илангала залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал хандуулагдаа. Жэлэй туршада бүлэг бүхэн 2—3 хүниие КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абаһан байна. Гэбэшье энэ һанаһанда хүрэмөөр хэрэг бэшэ, манда партиин зэргэдэ жагсамаар залуу үетэн олон гэжэ коммунистнууд суглаан дээрээ тэмдэглээ бшуу. Саашадаа партийна бүлэгөө улам үргүүлхэ, бэхижүүлхэ тушаа бололгото боложо байдагынь эндэ харагдана.

«Фермын партийна бүлэг» гэһэн асуудалаар Эрхирэгэй совхозой 2-дохи МТФ-гэй партгрупорг Б. Г. Дашиева семинар дээрэ үгэ хэлээ һэн. Тус коллектив районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Һүүлшын табан һарын туршада нэгэдэхи һууриа алдабагүй. Гүрэндэ тушааһан һүнэйнь 90 гаран процент нэгэдэхи сортоор сэгнэгдээ. Хэды хүндэ хүшэр байдалай ушараад байбашье һаань, һү һаалгаар жэлэй түсэб үлүүлэгдэхэ байха гэжэ коммунистнууд тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ мэдүүлээ. Эндэ нэгэшье үнеэн һубайрдаггүй юм. Коллектив эбтэй эетэй нэгэ бүлэ шэнгеэр хүдэлнэ. Энэ хадаа коммунистнуудайл жэшээтэ ажал хэрэгһээ эшэ үндэһэтэй бшуу.

Иимэ һайн жэшээнүүдые бусад олон бүлэгүүдэй ажал ябуулгаһаа, хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө баримталан харуулмаар. Гэбэшье районой партийна бүлэгүүд бултадаа нэгэ жэгдээр, эдэбхитэйгээр, партийна организациингаа т ү ш э г тулгууринь боломоор хүдэлнэ гэхын аргагүй. Коллективэй үйлэдбэриин болон нииттын ажабайдалда нүлөөлхэ үүргээ дүүргэжэ шададаггүй бүлэгүүд үшөө бии. Энэ дутагдал хадаа бүлэгэй гэшүүдэй эдэбхиин һулаһаа, харюусалгаяа мэдэрдэггүй ушарһаа болоно. Энэ нэгэдэхи тобшолол болоно. Хоёрдохёор, зарим партком болон партбюро, тэдэнэй секретарьнар партийна бүлэгэйнгөө ажабайдалаар мүртэй һонирхоногүй, тэдэнэй хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Эндэ, хэнэйшье мэдэһээр, хүтэлбэри, туһаламжа хэрэгтэй, бусадай жэшээтэ дүршэл нэбтэрүүлхэ шухала ха юм.

«Гигант» колхозой һү һаалиин комплексын партийна бүлэгэй (партгрупорг О. Т. Афанасьев) хүдэлмэри тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ шүүмжэлэлдэ ороо. Тэрэшэлэн Горхоной леспромхоздо, Горхоной үзэлдэ, Хандагатайн леспромхоздо, Онохойн совхоздо, Загарайн лесхоздо байгуулагдаһан партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай.

Партийна бүлэгүүдтэ боложо үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаануудай үрэ дүнгүүдые үшөө дахин нариинаар шэнжэлжэ үзэхэ, тобшолол хэхэ шухала болоно. Юрэдөө, партийна байгууламжын доодо шатань болохо бүлэгүүдэй ажал ябуулгые улам һайжаруулха, тэдэниие хүтэлбэрилдэг онол аргаяа бүри нарижуулха хэмжээнүүдые абаха уялгатайбди.

Э. ДОЛХОНОВА,
КПСС-эй Загарайн райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ СУУРХАГША

Халюун шаргал шэнхисын поли дээрэ атарлан бэлшэжэ ябаһан хониин һүрэгэй хажууда, намарай хагсуу хүйтэн һалхинда харлашаһан шарайтай дунда зэргын багжагар бэетэй хүн зээрдэ мориноойнгоо дурата дурагүйгөөр һолоомоной узуур шэмхэлхые хаража һуугаа һэн.

Энэмнай «Коммунизм» колхозой дүршэлтэй, бэрхэ малшан Лосол Дамдинович Иванов гээшэ. Тэрэ хори гаран жэлэй туршада таһалгарлагүйгөөр хониин һүрэгөө үсхэлсэжэ ябана. Энэ хугасаа соо тэрэнэй ажабайдалда яһала олон хүндэ хүшэр ушарнууд дайралдаа. Ган гасуур, үбһэ тэжээлээр дутамаг үешье болоо. Айхабтар хүйтэн үбэлые, хагсуу хашанха хабарыешье үзөө. Теэд Лосол Дамдинович эдэ бэрхэшээлнүүдһээ сухаряагүй, хониин ажалһаа болихоми гэжэ хэлэхыень нютагайхидынь нэгэтэшье дуулаагүй.

Бүри залуу ябахадаа тэрэ ажалай амта таниһан намтартай. Түрэл колхоздоо хонишоноор хүдэлдэг болоһонһоо хойшо урагшаа шармайн орожо эхилээ һэн. Тиигэншьегүй аргагүй, юундэб гэхэдэ, Лосол Иванов өөрынгөө һайн дураар малшан болоо бшуу. Хонишон болоһонһоо эхилээд, мүнөө хүрэтэр энэ мэргэжэлээ орхёогүй ябана. Тиигэжэ тэрэ һүүлэй 12 жэлэй туршада районойнгоо болон республикынгаа түрүү хонишодой зэргэдэ гаранхай. Тэрэнэй даадаг бригада энэ хугасаа соо хониин бүриһөө хурьга абаһан габьяатай. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ табан жэлдэ дунда зэргээр зуун эхэ хониин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлжэ, хониин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалжа, тэрэ урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаһан байна. Бүхы дээрэнь абажа харахада ажалайнь дүнгүүд яһала һайн гэжэ хэлэхээр. Теэд тэрэ түйлаһаараа һанаагаа амардаг бэшэ, харин бүри ехэ амжалта түйлахын түлөө туха сүлөөгүй хүдэлдэг хүн гээшэ.

Ажахын дүршэлтэй хонишон гэр бүлөөрөө жэл бүри даалгагдаһан хонидтоо үбһэ бэлэдхэдэг заншалтай. Байгша оной зун 151 центнер һайн шанартай үбһэ сомоо. Мүнөө 500 центнер зелёнко шэрэжэ, һүрилөөд байна.

Лосол Дамдиновичай үнэн шударгы, оролдосотойгоор хүдэлһыень, гүрэн түрэмнай үндэроор сэгнээ. Юһэдэхи болон арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр тэрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор. «Ажалай шэн габьяагай түлөө», СССР-эй ВДНХ-гай гурбан бронзо медальнуудаар, ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ», «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүдээр оло дахин шагнагдаһан байна.

Мүнөө жэлдэ Лосол Иванов 605 эхэ хони харууһална. Ерэхэ жэлдэ тус бригадынхид хониин бүриһөө хурьга абажа, түлжүүлхэ гэһэн үндэр социалис уялга абанхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ Лосол Дамдинович эхэ хонидоо искусственна аргаар, үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ түгэсхөө. Техник үрэжүүлэгшээр ахалагша хонишон өөрөө ажалаба.

Лосол Иванов Жалсаа Баир хүбүүдтэеэ суг хүдэлдэг. Ингэжэ колхозой суута хонишон залуу үетэниие өөрынгөө мэргэжэлдэ һургажа ябана.

Хонишон Иванов 1963 ондо партиин гэшүүндэ абтаһан. Тэрэ сагһаа хойшо түрүү хонишон коммунистын нэрые дээрэ үргэн, өөрынгөө ажал хэрэгээр нютагаа, үетэн нүхэдтөө суурхажа ябана бшуу.

Ингэжэ ажалша бэрхэ Иванов шадаха зэргээр колхозойнгоо гол баялиг болохо хониин һүрэг арьбадхажа ябаһандань баясамаар байгаа һэн.

Д. ДОНДОКОВ.
Зэдын район.

УГААРАА МАЛШАД ГАБЬЯАТАЙ

Ахын районой «50 лет Октября» колхозой үхэршэн Эрдэмбэлигтэ Путункеев ажалдаа эрхим амжалта түйладаг. Тэрэ Сорогой дунда һургуули дүүргэһээр эхэ, эсэгынгээ даадаг түүртэдэ хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Тэрэнэй Нима Дабацыренович ахань адуушанаар, Любовь Дабацыреновна эгэшэнь һаалишанаар ажалладаг.

Долгор Лопсоновна эхэнь дүшэн жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ, үнэтэ бэлэгүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байха. Мүн Дабацырен Чимитович эсэгэнь бүхы наһаяа мал ажалда зорюулһан, угаа бэрхэ хүн юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Д. Ч., Д. Л. Путункеевтэн; 2. Эрдэмбэлигтэ Путункеев.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ҮНДЭР ДҮН ТҮЙЛАНА

Манай колхозой эрхим механизатор Максим Цырендоржиевич Наймадаев арбан жэлэй туршада трактор агтые жолоодоно. Тэрэниие ажахынгаа ямаршье ажалда эльгээбэл, тэрэнээ саг болзор соонь, һайн шанартайгаар бүтээгээд лэ байдаг хүн юм.

Мүнөө Максим Цырендоржиевич тэжээл зөөдэг звеное хүтэлбэрилнэ. Түрүү механизаторай мэдэлдэ К-700 түхэлэй 5 трактор даалгагданхай. Тэдэнэр холын сабшалан дээрэхи һүринүүдые малай үбэлжөөндэ шэрэжэ байнхай. М. Ц. Наймадаевай хүтэлбэрилдэг коллектив Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, үдэр бүриингөө түсэбтэ даабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгатай хүдэлмэриин үедэ звеное даагша сенаж даралгада хүдэлөө, һүүлдэнь намарай паар хахалаа, мүнөө тэжээл шэрэлсэнэ.

Максим Наймадаев тухай хэлэхэ болоо һаа, гансал һайн талаһаань хөөрэхөөр даа. Юундэб гэхэдэ, колхозой дүрш[...] тэй тракторист даал[...] даһан ажалаа һайн [...] нартайгаар бүтээгээ[...] дөө һанаагаа амар[...] гүй хүн юм. Олоной [...] лөө, хамтын хэрэгтэ [...] зүрхэнһөө оролдодог [...] даа. нютагайнгаа зо[...] үетэн нүхэдтөө хүнд[...] болонхой.

М. Ц. Наймадаев [...] —1980 онуудта дэл[...] һэн социалис мүрыс[...] дэ илажа гараа [...] Энэшье жэлдэ тэрэ [...] сэбөө үлүүлэн дүүр[...] хэй. һаяшаг түрүү м[...] низаторта «Буря[...] АССР-эй габьяата м[...] низатор» гэһэн үндэр [...] рэ зэргэ олгогдобо.

Юһэн һарын дүнгүү[...] Максим Цырендор[...] вич 1930 гектарай [...] дэлмэри хээ. Энэ [...] ажахы соо тон [...] дүн болоно. Тэрэ [...] һан амжалтаяа [...] батадхан, үшөө һа[...] хүдэлхын тула [...] майн оролдоно. И[...] колхозой түрүү тр[...] рист нүхэдтөө аж[...] үльгэр жэшээ хар[...] ябана.

В. САМДАН[...]
Зэдын районой «М[...] колхозой партк[...] секрет[...]

КОМПЛЕКСНО ПРОГРАММА: XXI ЗУУНАЙ ЭХИ ТАБИЛГА

Экономическа ба социальна тон шухала асуудалнуудаар удаан болзортой 15 томо комплексно программа зохёохо тухай шиидхэбэри СССР-эй Госплан баталан абаа. СССР-эй Госпланай дэргэдэхи Экономическа эрдэм-шэнжэлгын институдай директор, экономикын эрдэмэй доктор Вадим Кириченкэтэй АПН-эй корреспондент Николай ДУТКИН хөөрэлдэбэ.

— Удаан болзорой түсэблэлгэ КПСС-эй экономическа политика бэелүүлгэдэ ямар үүргэ дүүргэнэб?

— Комплексноор бэелүүлгэ ба экономическа, социальна болон эрдэм-техникын программануудые зохёолго — эдэмнай түсэблэлгын хэмжээе дээшэлүүлгын болон үйлэдбэриие зохисотой һайнаар хүтэлбэрилгын шухала шэглэлнүүд мүн болоно. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан 1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй ёһоор, программна зорилготой арга метод урдахи табан жэлнүүдэйхиһээ үлэмжэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Удаан болзорто — 10—20 жэлдэ — хараалагдаһан арадай ажахын комплексно программанууд министерствэнүүд ба албан зургаануудай, хүтэлбэрилгын территориальна органуудай түсэблэлгын болон эмхидхэлэй ажал ябуулгые нариинаар зохилдуулха хэрэг хангана. Тэдэнэр эрдэм, техникын түйлалтануудые түсэбүүд дотороо үлэмжэ дүүрэнээр хараалхада туһална, территориальна болон тус тус һалбариин түсэблэлгэнүүдые тааралдуулха арга хангана.

Программна зорилготой арга метод хэдэн арбаад жэлэй саана бии болгогдоһон юм. Хорёод онуудта ГОЭЛРО-гой түсэб бэелүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Удаадахи табан жэлдэнь Урало-Кузнецкэ комбинадай барилга тиимэ комплексно программа болгогдоһон байна. Һүүлэй һүүлдэ — 50-яад, 60-аад онуудта — Казахстанай шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглалга... Гэхэ зуура, иимэ программанууд үсөөхэн байгаа, тиигээд түсэбһөө гадуур зохёогдодог бэлэй. Мүнөө тусхай зорилготой комплексно программанудай бүхэли системэ бүридүүлэгдэнэ гээшэ. Эдэмнай гүрэнэй холын хараата түсэбүүдэй таһаршагүй хубинуудынь болохо ёһотой.

— Үлэмжэ шухала ямар комплексно программанууд ерэхэ арбан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ байнаб?

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй, мүн саашанхи жэлнүүдэй хараатайгаар Госпланай экономическа болон социальна асуудалнуудаар зохёожо байһан томо ехэ комплексно программануудай дундаһаа эдеэ хоолой зүйлнүүдэй программые, мүн гараар бүтээгдэдэг ажал үсөөрүүлхэ, Байгал-Амарай түмэр зам шадарай газарые ашаглаха, материальна нөөсэнүүдые арьбалха, арадай хэрэглэмжын шэнэ зүйлэй эд бараануудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо программануудые онсолмоор.

Эрдэм, техникын дэбжэлтын үлэмжэ шухала шэглэлнүүдээр 40 программа, тэмо томо техническэ асуудалнуудаар 120 программа мүн лэ зохёогдохоор хараалагданхай.

— Удаан болзорой түсэблэлгын шэнэ гуримай онсо зүйлнүүдые нэрлыт даа.

— Тон түрүүндэ тэрэнэй хоёр хубиие түсгаарлаха хэрэгтэй. Нэгэдэхеэр, эрдэм, техникын дэбжэлтын комплексно программа болоно. Тэрэ 2000-дахи он болотор хараалагданхай. Гуримай нүгөөдэхи хубинь — экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд — 1990 он хүрэтэр зохёогдоһон арбан жэлэй түсэб болоно.

Хорин жэлэй комплексно программа хадаа ороной экономическа байгууламжада горитой дабшалта түйлахые хараална. Хара металлургиие техническэ талаарнь һэльбэн зобсэгжүүлгые, түлишын-элшэ хүсэнэй тэнсүүриие нилээд ехээр хубилган табилгые энээндэ хамаадуулха хэрэгтэй. Энээнэй эсэстэ ядерна элшэ хүсэнэй, шулуун нүүрһэнэй ба уһанай нөөсэнүүдэй үүргэ түрүүлэн дээшэлүүлэгдэхэ; транспортда, хэлхеэ холбоондо, агропромышленна комплексдо мүнгэ һомололгые саашадань хубаарилха болоно.

Эрдэм, техникын дэбжэлтын комплексно программа, үнэндөө, научна талаараа үндэһэжүүлэгдэһэн холын хараа түсэб гээшэ ааб даа. 1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тэрээндэ оробол юрэнхыдөө, түсэбэйзахиралтын шэнжэтэй юм. Ороноймнай газар дайда дээрэхи үйлэдбэриин байгууламжын хубилалтын ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан байражуулгын гол хараа шугамууд тэдээн соо тодорхойлогдонхой. Арбан жэлэй түсэб шата шатаар тодорхой тайлбаритай юм. Түрүүшын табан жэлдэ үлэмжэ тодорхойгоор, жэл жэлээр хубаарилагдаһан байдаг. Хоёрдохи табан жэлдэнь һүүлшын 1990 оной, үрэ дүнгүүд тухайлагдаһан гээшэ.

— Тусхай зорилготой комплексно программанууд ямар гуримаар зохёогдоноб?

— Ямар нэгэн һалбариин гү, али районой бэшэ, харин бүхы оронойнгоо арадай ажахыда үдха шанартай байһан тон шухала социально-экономическа ба эрдэм, техникын асуудалнууд нэн түрүүн научна талаараа үндэһэжүүлэгдэнэ. Эдэмнай албан зургаануудай гү, али территориальна түсэбүүдэй оршон соо шиидхэгдэжэ шадагдахагүй асуудалнууд байха. Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын, транспортна системын, байрын гэрнүүдые барилгын хүгжэлтые тэдэнэй дунда нэрлэжэ болоно.

Шэлэн абтаһан асуудалнуудай байгууламжань тодорхой зорилгонуудые тайлбарилха аргаар онсологдоно. Жэшээнь, хубидаа байрын гэрнүүдые барилгын, цементын промышленностиин үндэһэ һуури хүгжөөлгын асуудал гэхэ мэтэнүүд байрын гэрнүүдые барилгын ниитэ асуудалда оролсоно.

Экономистнуудай хэлээр хэлэхэ болоо һаа, зорилго түгэлдэр комплексые бүридүүлгэ удаадахи шатань болоно. Тиихэдээ программые бэелүүлгэдэ ямар онсо һалбаринуудай, районуудай, хүтэлбэрилгын органуудай болон проектнэ организацинуудай оролсохо байһаниинь тодорхойлогдоно. Жэшээнь, газай нөөсэтэй нэгэ томо районниие ашаглаха болоходо, һалбаринууд хоорондын харилсаанай ёһоор, соргонуудые бүри ехээр үйлэдбэрилгэ, мүн тэдээндэ бүр[...] металл гаргашалга [...] абтаха байна. Энээнэ[...] металлургиин үйлэдб[...] гуулха, тиимэһээ [...] түхеэрэлгэнүүдые үйл[...] хэ шухала.

Программые өөры[...] хёолго түгэсхэлэй ш[...] болоно. Ондоогоор [...] бүхы зүйлэй асууда[...] — эрдэм, техникын[...] альна, экономическа[...] хэлэй — хүтэлбэри[...] далнуудые шиидхэлг[...] болохо хэмжээ ябу[...] дай гурим зохёохо [...] Тэрэшэлэн хэмжээ[...] нуудые шухала зүй[...] рэгсэлнүүдээр ханга[...] шалан хараалагдана.

— Социально-эконо[...] хүгжэлтые түсэблэх[...] раммна хэмжээ ябу[...] бэелүүлэгдэнэ гү?

— Тусхай зорилго[...] плексно програм[...] зохёоходо гадаады[...] мическа холбоону[...] дүү социалис ороны[...] номическа хүгжэлта[...] хараада абтана.

Экономическа та[...] рилсан туһалалсаха[...] гэшүүн-оронуудтай [...] ажаллаха талаар у[...] зорой программану[...] дон бэелүүлэгдэжэ[...] юм. Тиихэдээ [...] элшэ хүсэнэй, түү[...] рэгсэлнүүдэй, [...] асуудалнуудые [...] шиидхэлгэ, эдеэ [...] лаар эдэ оронууд[...] ной эрилтэнүүды[...] дүүрэнээр хангал[...] доошье олон асуу[...] дэ программануу[...] но. Иимэ түхэлэй[...] мануудай, түсэбү[...] зүйлнүүдынь, аха [...] лис оронуудай эк[...] хүсэнэй саашанхи[...] хангалгын гол [...] мүн гээд нэрлэх[...]

ДҮРШЭЛТЭЙ МЕХАНИЗАТОР

Номгон дару зантай, үндэршэг бэетэй хүн үглөө бүри совхозой МТМ тээшэ аалиханаар гэшхэлэн ябадаг. Энэ хадаа Хүрбын совхозой үнинэй механизатор Дондок Баранзаевич Доржиев гээшэ. Энэ нүхэрые танихагүй, мэдэхэгүй хүн Тээгдэ тосхондо олдохогүй. Нүхэр Доржиев гуша гаран жэлдэ орёо оньһон техникэ жолоодожо ябана. Тэрэ даалгагдаһан трактораа нарин нягтаар, хараалһан саг соонь техническэ харууһа хэдэг хадаа ажалдаа үндэр дүн түйладаг юм. Дондок Баранзаевич эды олон жэл соо оньһон техникэ жолоодоһондоо нилээд дүршэлтэй болонхой.

Мүнөө түрүү механизатор К-700 түхэлэй трактор жолоодожо, хараалһан түсэбөө, халаанайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Тиигэжэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Ажал хэрэгтээ үнэн шударгыгаар, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө СССР-эй ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаа һэн.

Эндэ һаяхан үнгэрһэн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна үдэртэй дашарамдуулан, тэрээндэ «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Д. Б. Доржиев хүдэлмэридөө һайн үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө совхозой дирекциин, парткомой, рабочкомой зүгһөө нэгэтэ бэшэ магтаал хайрада хүртөө. Дондок Баранзаевич Доржиевайхи үнэр баян айл юм. Тэрэнэй хүбүүд Аюр, Жаргал, Зоригто гэгшэд мүн лэ механизаторнууд болонхой. Бэшэнииинь совхоздоо элдэбын ажалда хүдэлнэ, багашуул нютагайнгаа дунда һургуулида һурана. Тэрэнэй һамган Ринчин-Ханда Цыдыповна 11 үхибүүдые элүүр энхээр хүмүүжүүлжэ ябаһан, эхэнэр юм.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Хорини район.

Совет орон дотор

ШЭНЭ ТЕХНОЛОГЁОР...

ОДЕССЭ. Одесскэ областиин Коминтерновскэ райсельхозтехникэдэ запас частьнууд дуталдахаяа болёо. Эндэ орооһо хуряалгын комбайнуудай детальнууд болон узелнуудые заһабарилха түрүү технологи нэбтэрүүлэгдээ юм.

Одессын «Центролит» заводой хүдэлмэришэд болон инженернүүд заһабарилагшадта туһалһан байна. Урдахи мост, дамжуулгын коробко, цилиндрнүүдэй блок мэтын орёо узелнуудые шэнэдхэн заһаха зэр зэмсэгүүд болон түхеэрэлгэнүүд тэрэнэй туһаламжаар бүтээгдэһэн байна.

Мүнөө жэлдэ 500 двигатель комбайнуудай бусадшье узелнууд шэнэ технологёор заһабарилагдаа.

Коминтерновскэ райсельхозтехникын хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр намар-үбэлэй заһабарилгын хүдэлмэриин эхилтэр область дотор 500 янзын заһабарилха технологи нэбтэрүүлэгдээд байба. 40 мастерскойн туд бүхэндэ промышленна предприятинуудай туһаламжаар шэнэдхэн һэльбэхэ участогууд байгуулагдана. Одессын заһабарилагшадай дүй дүршэлые республикын бүхы областьнуудта хэрэглэхэ гэжэ дурадхагдаа юм.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ ТОЛЛОНО

САЯНОГОРСК (Красноярска хизаар). Энергетигүүдэй, металлургнуудай, барилгашадай хото — Саяногорск Сибириин һаяхай городуудай дундаһаа ургалтынгаа талаар түрүү һуурида гараба. Эндэ баригдажа байгаа Саянай алюминиин заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад шэнэ микрорайондо шэнэ гэр һая толлобо.

Энэнь түсэбэй ёһоор мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха гэрнүүдэй һ[...] болоно. Социальн[...] ажаһуудалай хэрэг[...] галгын барилгануу[...] гада оруулха түсэб [...] гэгдээ. Барилгын [...] сэнүүд хэрэглэгд[...] гын талмайнууд [...] гаряагүй хүдэлм[...] дэһэн байна. Д[...] приятинуудай—ба[...] стриин предприя[...] лон автотранспор[...] коллективүүдтэй [...] рилсаа хогБоон [...] нууд баталагдаһан [...]

Энэ хуудаһандамнай

Эб найрамдал хамгаалга—гол зорилго

Хэблэл гэршэлнэ.

Лагос—Нигериин ниислэл хото

Домог суута мэргэжэл.

·ТАСС·АПН· ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ ·ПРЕСС-БЮРО·

СОЦИАЛИЗМЫН БЭЕЛҮҮЛДЭГ ПОЛИТИКА

ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХА

МҮНӨӨ ҮЕДЭ уласхоорондын оршон байдалай түгшүүрилтэй байһые хараада абажа, КПСС-эй XXVI съездын найруулһан, бусад социалис оронуудай Коммунис партинуудай съезднүүдэй бүриин хүсэдөөр һайшаагдаһан наяад онуудай эб найрамдалта программые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVI сесси дээрэ һайшаан дэмжэхэ гээшэ гол зорилго болоно гэжэ бидэ тоолонобди. Тэрэ дайнай аюулые зайсуулан сараха, уласхоорондын байдалые һанжаруулха гэһэн мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула бодото үндэһэ һуури табина. Эдэ асуудалнуудай нэгыеньшье шиидхэбэл, түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулжа, уласхоорондын бусад асуудалнуудые саашадань амжалтатайгаар зүбшэн хэлсэлгын жэшээ болохо байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй ба США-гай хоорондохи али бүхы хөөрэлдөөе һэргээхэ гээшэ тон шухала удха шанартай байна. Холбоото Штадууд нэгэ талаһаа тэрэниие болюулжархиһан байгаа. ОСВ-2 тухай договорые хүсэндэнь оруулхын, стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ябадалые үргэлжэлүүлхэ тухай СССР-эй болон США-гай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые һэргээхын түлөө ООН-ой Генеральна Ассамблейн һанамжаая хэлээ һаань, шухала гэжэ һананабди.

Мүнөө үеын уласхоорондын шахардуу шангаа байдалда гүрэнүүдэй һайн һанал бодол, бүтэмжэтэй хөөрэлдөөнүүдые хэхээр, уласхоорондын үргэн ехэ харилсаанай үндэһөөр али бүхы асуудалнуудые шиидхэхээр эдэнэй бэлэн байлга тон ехэ үүргэтэй, удха шанартай бшуу. Буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ эдэ бүгэдэ бүри ехэ удха шанартай болоно байна. Чехословакиин үүсхэлээр ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXIV сесси дээрэ баталагдан абтаһан буу зэбсэгүүдые хуряаха зорилготой уласхоорондын харилсаа холбоон тухай декларации улам ехэ удха шанартай болоно байна гэжэ тоолонобди.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн Тусхай хоёрдохи сессидэ бэлэдхэлэй асуудалнууд ООН-ой Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ горитой һуури эзэлхэ байна. Тус сесси буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференцие зарлаха замда шухала алхам болоно шадаха байна. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн Тусхай нэгэдэхи сессие 1978 ондо үнгэргэлгэдэ ехэ хубитаа оруулһан ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронууд эндэ шухала үүргэ дүүргэжэ шадахал.

Хабаатай бусад оронуудай дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар Аюулгүйн Совендэй заседани зарлаха тухай дурадхалые Чехословаки үргэнөөр дэмжэхэ байна. Уласхоорондын байдалые һайжаруулха, дайн дажарые зайсуулан сараха асуудал тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй. Эрдэмтэдэй нэрэ хүндэ ехэтэй уласхоорондын комитедые эмхидхэн байгуулха тухай дурадхалые бидэ мүн лэ тиимээр дэмжэхэ байнабди. Ядерна дайнай уршаг түбэгые зайсуулан сараха шухала гэжэ тэрэ заажа үгэхэ зэргэтэй.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудые табихаһаа гадна, бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб хубинуудта ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулха тухай асуудал улам ехэ үүргэтэй болоно байнхай. Иимэ зононууд эб найрамдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлхэл. США болон тэдэнэй союзнигуудай сэрэгэй һуралсалай газар удаан саг соо болоно байнан Индиин океан дээрэ ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай асуудал һүүлэй үедэ эгээл хурсаар табигдана. Энэ раионие хиналтадаа абаха зорилготойгоор Холбоото Штадууд эндэ зэбсэгтэ хүсэнүүдээ гүлидхэжэ байһаар.

Илангаяа Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдалые усадхан зайсуулхын тула ООН-ой бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхыень ЧССР уряална. Бүхы талануудай, тэрэ тоодо Палестинын сүлөөлхэ эмхиин хабаадалгатайгаар Дүтын Зүүн зүг тушаа уласхоорондын тусхай конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые дэмжэнэбди. Персидскэ тохой, Афганистандахи байдал тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ талаар эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ гэхэ гү, али эдэ хоёр асуудалые нэгэдүүлжэ, хамтадань шиидхэхэ гэһэн совет дурадхалые баталан абахын түлөө тэмсэнэбди. Нэн түрүүн Африкын урда хубида колониализмын үлэгдэлнүүдые эсэслэн усадхаха тухай, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые, расизмые, апартеидые усадхаха тухай бүхы дурадхалнуудые дэмжэнэбди.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVI сесси дээрэ Советскэ Союз болон аха дүү бусад оронуудтай хамта Чехословаки нэгэ иимэ гол зорилые хүтэлбэри болгоно гэбэл: шахардуу байдалые һулаpуулгада али бүхы аргаар нүлөөлхэ, дайн дажарые зайсуулан сараха, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, дэлхэйн бүхы оронуудай хоорондохи уласхоорондын аша үрэ ехэтэй харилсаае хүгжөөхэ.

Милош ВЕЙВОДА,
ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо.

ЛИВАНАЙ НҮЛӨӨ ЕХЭТЭЙ «Ас-Сафир» газетын тусхай корреспондент Салех Калляб Бахтар агентствын уряалаар һаяшаг Афганистанда ошожо ерэһэн байгаа.

Шэнэ һониной хэблэлэй агентство тэрэнэй ДРА ошожо ерэһэн тухай статьяе зарим тэды хаһалтатайгаар уншагшадай анхаралда дурадхана.

АФГАНИСТАНАЙ ҮҮСХЭЛ

1980 оной март һарада түрүүшынхеэ Кабул ошожо ерэһэн сагһаамни хойшо үнгэрһэн үе соо Афганистанда гайхамшаг хубилалтанууд болоһон байна. Революционно-демократическа байгуулалтань бэхижээ, регулярна арми болон арадай милициин оронһоо хамгаалха арга шадабари дээшэлээ, афган арад шэнэ общество байгуулгада улам эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо.

Зүгөөр хурдан түргэнөөр урагшаа дабшахынь тула демократическа Афганистанда эб найрамдал хэрэгтэй. Иимэ зорилготойгоор республикын правительство тохёолдоһон асуудалнуудые гуримшуулха дурадхалнуудтайгаар хүршэнэртөө нэгэнтэ бэшэ хандаһан байгаа. Афганистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулгын үргэн ехэ программатай мэдүүлгэ ДРА-гай правительство 1981 оной августын 24-дэ һүүлшынхеэ хээ һэн. Афганистанай, Пакистанай болон Иранай хоорондо хоёр, мүн гурбан талын хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байһан тухайдаа Кабул тэрээн соогоо мэдүүлбэ. ООН-ой Генеральна секретарь гү, али тэрэнэй түлөөлэгшын энээндэ хабаадаха байһан ушар буруушаагданагүй.

Элдэб асуудалнуудаар али алиндань ашатай туһатай хани барисаанай, харилсаа холбооной үндэһэ һуури дээрэ хүршэнэртээ амгалан ёһоной харилсаа тогтоохо хадаа, хөөрэлдэхэдөө батаар ойлгоо һэм.

Шэнэ дурадхалнуудые оруулхадаа, Афганистан, Иран болон Пакистан доторойнгоо хойшолуулашагүй шухала асуудалнуудые шиидхэхэдэ анхарха, дотоодын хэрэгүүдтэ империалис хүсэнүүдэй хамааралсалгаһаа уламжалан, эдэнэй хоорондохи байдал хёмороо зүришэлдөөтэй болоо гэжэ ДРА-гай хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэнэ.

Афганистанда сэрэгэй туһаламжа үзүүлһэн Советскэ Союзай хани барисаата ябуулгын үгүүдые империалис ба хархис хүсэнүүд зорюута хазагайруулна бшуу. «Совет булимтаран эзэмдэлгэ» тухай баталамжанууд ой ухаанда орошогүй худал хуурмаг юумэн болоно гэжэ энэ ороной олон районуудаар дэншэн ябаһан журналист байһан тулададаа элирхэйлэн гэршэлжэ шадахаб. Афганистанай бэеэ даaһан байдалые сахин хамгаалхын тула үсөөхэн совет сэрэг иишэ оруулагдаһан байгаа.

Уласхоорондын эрхэнүүдые лаб хангаха тухай асуудал шухала удха шанартай байна. Эсэргэ түримхэй ябуулгануудые болюулха, һэргээхэгүй арга хангадаг оронуудай тоодо Советскэ Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай ородог байхыень Афганистан хүсэнэ. Асуудалые иимээр табибал, Афганистаниие «өөрын мэдэлэй орон» болгохо гэжэ СССР тоолоно хэ гэһэн ушарые буруу һүргэнэ. Бодото дээрээ имагтал баруунай оронууд, тэдэнэй дахуулнууд Баруун-Урда Азидахи шахардуу байдалые һулаpуулха хүсэлэлдэ түбэг татаба.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Бловице хотын хүдэлмэришэн Иозеф Шкода 15 жэлэй турша соо эртэ урдын часуудые суглуулжа байнхай. Мүнөө тэрэнэй гэртэ 70 гаран элдэб янзын час үлгөөтэй, табяатай байна. Эдэнэй олонхинь өөрсэ шухаг түхэл шэнжэтэй. Заримаиинь 150 жэлэй урда тээ бүтээгдэһэн байха юм. И. Шкода хэрэгээ дүүрэһэн механизмуудые худалдажа абаад, һэргээн заһабарилна.

Элдэб часуудай гоё һайхан дохёо соносон шагнахыень айлшадые үдэ багта гэртээ уриха дуратай юм.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

АСУУГТЫ—ХАРЮУСАНАБДИ

«СССР—ЗОХЁОХЫ ЕХЭ АРГА БОЛОМЖОНУУДАЙ ОРОН»

— Бидэ түбэгтэй хүшэр сагта ажаһуунабди. Уласхоорондын политическэ байдал улам түгшүүрилтэй болоно. США-гай ба СССР-эй хоорондохи харилсаануудта бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө, шахардуу байдалые һулаpуулхын түлөө тэмсэлдэ хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхэ шухала гэжэ һананаб. Минии һанахада, энэ тэмсэл зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэхи гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Гушан найма наһатай американ негр Джордж Стэнфорд Браунтай хөөрэлдэнэб. Тэрэ США-гай мэдээжэ актер ба режиссер юм. «Корни» гэжэ олон серитэй телевизионно фильмдэ гол рольнуудай нэгые наадажа, тэрэ ехэ суутай болоо һэн. Гадна фильмын хоёр сериин режиссер байгаа. Харин гүрэнүүдтэй соёлой харилсаа холбоо бэелүүлхэ, хани барисаатай байха совет бүлгэмүүдэй холбооной уряалаар сентябриин һүүл багта СССР-тэ ерэһэн США-гай кинематографистнуудай делегациие Браун толгойлоо.

Манай делегаци Москвагаар ябаһан, гадна Ленинград хото, Литва ошоһон байгаа. Бидэ совет кинематографистнуудтай, режиссернуудтай, актернуудтай уулзаха арга боломжотой байгаабди. Эдэ уулзалганууд намда ехэ һонин байгаа һэн. Хани ёһоной оршон байдалда, хэдэн часай туршада эдэ уулзалганууд үргэлжэлдэг һэн. СССР-тэ актернууд болон режиссернуудые хайшан гэжэ бэлдэнэб, тэдэнэр зохёохы ямар арга боломжонуудтайб, харагшадтай ямар харилсаа холбоотой байнаб — эдэ асуудалнууд бидэниие һонирхуулдаг байгаа. Хараһан, дуулаһан бүхы юумэн намайе гайхуулаа гээд хэлэхэ байнаб. Советскэ Союзда театрай ба киногой зохёохы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэдэг эрхим һургуулинууд бии. Бидэ кинематографиин бүхэсоюзна гүрэнэй институтда, Москвагай уран һайханай академическэ театрай училищида орожо гараабди, һурагшадай бэлиг шадабаритай танилсаабди, дүй дүршэлтэй багшанарай хэшээлнүүдтэ байлсаабди. Энэнь ёһотойл зохёохы ажал болоно.

— Совет театрай болон киногой хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаад байхадаа, юу хэлэхэ байнабта?

— Тэдэнэй ерээдүйдөө батаар этигэдэг байһаниинь намда илангаяа хадуугдаа. Үглөөдэр хүдэлмэригүй үлэхэдөө болохобди гэжэ совет актернууд айнагүй. Москвада үбгэ наһан болоһон кинематографиин хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудаг байшанда орожо хараабди. Тэндэнь гоё даа. Эндэ ажабайдаг наһажаал хүнүүд ганса бэебди гэжэ нэгэшье һанадаггүй байна. Наһажаал хүнүүдтэ иимэ анхарал оролдолго гаргадаг байһаниинь дура буляана.

— Совет зохёохы хүдэлмэрилэгшэдтэй харилсаа холбоогоо үргэлжэлүүлхэ һанаатай гүт?

— Заатагүй ааб даа. Бидэ олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ һэмди, бэе бэеэ бүри һайнаар ойлгодог болообди. Түбэгтэй хүшэр сагта ажаһуунабди гэжэ үшөө дахин дабтанаб. Тиимэһээ эб найрамдал хангахые номнолго гээшэ бүхы зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго болоно. Юуб гэбэл, театршье, кинематографишье хүнүүдэй ухаан сэдьхэлдэ сэхэ нүлөөлдэг шуу. Имагтал энэ асуудал манай хөөрэлдөөндэ гол һуури эзэлдэг.

СССР зохёохы ехэ арга боломжонуудай орон болоно. Манай делегациин бүхы гэшүүд энээниие һайн ойлгоо.

Андрей ПРАВОВ.

ХЭНДЭ АШАТАЙ ТУҺАТАЙБ?

ПОЛИТИЧЕСКЭ ШЭНЖЭЛЭГШЫН ТЭМДЭГЛЭЛ

НАТО-да Испаниин орохо гү асуудал үни хада гараа харин мүнөө бодото дээрэ шиидхэгдэхээр болоо хэрэгтэй. Испаниие энэ холбоондо оруулха гү, али үгы гү гэһэн асуудалые испан арад өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй бэлэй. Теэд Советскэ Союз өөрынгөө аюулгүй байдал тухай, союзнигуудайнгаа ба хажуудайнгаа аюулгүй байдал тухай һанаагаа зобохо эрхэтэй гэжэ энэ ябуулгые хэрэггүй байжа шададагүйл.

НАТО-гай эмхидхэгдэхэдэ, бэе бэеэ зүрюу харша сэрэгэй политическэ бүлэглэлнүүд Европодо бии болоо һэн. Эдэ бүлэглэлнүүдые таряаха, үгышье һаа түрүүшын алхам болон, тэдэнэй сэрэгэй эмхинүүдые тараахые СССР ба Варшавска Договорто хабаададаг бусад гүрэнүүд оролдодог. Хэрбээ Испани Хойто Атлантикын бүлэгтэ ороо һаань, орёо түгшүүрилтэй болоод байһан хоорондын байдалые улам хүндэрүүлхэ, Зүүнэй ба Баруунай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае бүри бэрхэтэй болгохо байна.

НАТО-да Испаниин ороо һаань, Европодохи сэрэгэй тэнсүүри горитой хазагайруулагдаха болоно. Жэшээнь, 1 миллион 500 мянган солдадые Мадридһаа эрихэ гэжэ НАТО-гай штабта түсэблэнэ. Мүнөө дээрээ американ ядерна зэбсэгэй тодхогдоогүй ороной газар дайдые испан арад бэшэ, харин НАТО-гай генералнууд дура зоргоороо хэрэглэхэ болохо бшуу.

НАТО-да Испаниин оробол, ганса Европодо бэшэ, мүн Атлантикын ба Дундада далайн оршондо шэнэ байдал тогтохо ушартай байна. Испани Мароккодо Сеуту ба Мелилью гэжэ сэрэгэй хоёр баазатай, гадна Канарска олтирогуудые мэдэлдээ байлгадаг гээд мэдээжэ. Тиимэ болохолоороо, Испаниин туһаламжаар НАТО Африка түби руу түримхэйлэн орожо, өөрынгөө ябуулгануудые горитойгоор үргэдхэхэ байна.

Энэнь Испаниие нефтеэр хангадаг, тэрээнтэй хани харилсаатай Дүтын Зүүн зүгэй оронуудта, түрүүшын ээлжээндэ араб оронуудта, үнэндөө Мадридай политическэ хараа бодолые үндэһөөрнь хубилгаһан удхатай болохо. Американ захиргаанай түлөөлэгшэдэй нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэнэй ёһоор, «США-гай аша туһа» хадаа Персидскэ тохойдо, Африкада гү, али бусад орон нютагуудта НАТО-гай оронуудай хамааралсахые багдхажа болохо юм.

Хэрбээ мүнөө болотор Испани өөрынгөө национальна аша туһые үндэһэ болгон, гадаадын политика ябуулдаг байгаа һаа, бүлэглэлдэ ниилэхэдээ, бэеэ даaһан байдалаа эсэслэн алдаха болоно бшуу. 1967 ондо Израильда буу зэбсэг абаашахын тула газар дайда дээрэхи сэрэгэй баазануудые америкынхидэй хэрэглэхыень Испаниин правительство хорёо һэн. Харин 1973 оной октябрьда дайнай боложо байхада, эдэ баазанууд дээрэһээ США-гай самолёдуудые түлишөөр хангахые зүбшөөгөөгүй. Саашадаа 1979 оной январьда Иранда үйлэ хэрэгүүдэй эхилхэдэ, США «хүсэеэ харуулха» гэһэн юумэдэл хоёр эскадрили Саудовска Арави абаашахые туршахадань, Испаниин газар дээрэ буужа, түлишэ хэхыень Мадрид баһал хорёо һэн. Эдэ бүгэдые араб оронууд зүбөөр сэгнээ һааб даа. Хэрбээ Испани НАТО-да оробол, иимэ бэеэ даaһан байдалһаа хахасаха болонол.

Баруун Европодо, Атлантикада болон Дундада далайда нүлөөгөө үргэдхэхын, нэбтэрэн орохын тула Испаниие НАТО-да оруулхые США-гай эрмэлзэдэг һаань, бэеэ нюудаг фалангистнууд НАТО-гай туһаламжаар засаг дахинаа гартаа абахые һанаашална. Грецидэ «хара полковнигуудай» гүрэнэй урбалта хэхэ гэһэн һэдэлгэдэ НАТО-гай тусхай албанай шиидхэхы ямар үүргэ дүүргэһые һанаад үзэе. Энэ сэрэгэй балмад ябуулгада НАТО-гай сэхэ хабаадалсаагүй һаа, Афинада фашис үзэл бодолтой бүлэг сэрэгшэдэй засаг гартаа абахань хэсүү һэн. НАТО-да Испаниин оробол, орон доторхи гуримые бүдүүлигээр эбдэхэ, гүрэнэй хүтэлбэриһөө зүүнэй үзэл баримталдаг бүхы хүсэнүүдые зайсуулха арга бии болохо гэжэ Вашингтон бодомжолно.

Испаниин иимэ алхам хэбэлнь, испаниинхидай Гибралтар тухай асуудалые шиидхэхэдэнь туһалха, тэрэниие, «юрэнхы дэлгүүртэ» оролгые түргэдхэхэ һэн гэжэ Испаниие НАТО-да оруулха дуратайшуул хэлэнэ. Хэды тиигэбэшье һаань, Испани өөрынгөө эрхэ сүлөөе алдаха, США-гай мэдэлдэ орохо болоно бшуу.

Владимир КАТИН.

ОЛТИРОГУУД ДЭЭРЭХИ ХОТО

Гвинейн тохойн эрьедэ оршодог, 3 миллион хүн зонтой Лагос хото Нигериин политическэ, ниитын ба худалдаа наймаанай түб болоно.

XV зуун жэлдэ, португалиинхидай Нигериие колони болгожо абаһан сагһаа хойшо, хотын түүхэ эхилһэн намтартай. Һүүлдэ англиинхид тэрэниие булимтаран абаад, Баруун Африкада нэбтэрэн орохо хэрэм болгоо һэн.

Эдэ зуун жэлнүүдтэ Лагос эршэтэй түргэнөөр ургаа, үргэдөө, һүүлдэ энэ арал дээрэ багтахаяа болиходоо, хүршэ олтирогууд дээрэ түбхинэжэ эхилээ һэн. Нигериин мүнөөнэй ниислэл хото хэдэн олтирог дээрэ оршодог. Тэдэнэй дундаһаа Лагос, Икойн, Виктори гэжэ олтирогууд эгээл томонуудынь болоно. Лагос олтирог дээрэ сүлөө газар үгы юм. Банкнуудай, компаниинуудай, правительствын эмхи зургаануудай олон дабхар тоо томшогүй олон байшангууд бэе бэедээ няалданхай.

Эндэхи порт ганса Лагосой бэшэ, харин бүхы Нигериин һүлдэ тэмдэг болодог. Эндэ өөдэгүй тилюур онгосонууд харагдахагүй, Океан далайда тамардаг мантан томо суднанууд гүнзэгы уһатай 18 причалда таһалгарлагүй ерэжэл байдаг. Зуу гаран жэл соо Лагос ороной эгээл томо порт боложо ургаа. Нигериин гадаадын худалдаа наймаанай 80 процентнь тус портоор дамжуулан бэелүүлэгдэдэг. Тус портын хүсые ехэдхэхэ, шэнэ портын барилгые дүүргэхэ гэжэ ороной хүгжэлтын дүрбэдэхи национальна түсэбөөр (1980—1985 онууд) хараалагдана.

Хэрбээ Лагос олтирогой худалдаа наймаанай түб болодог һаань, Виктори, Икойн олтирогууд тад ондоо байдалтай юм. Эдэ олтирогууд дээрэ Нигериин баяшуул, Англи, США ба ФРГ-һээ ерэһэн гадаадын үйлэдбэриин олон тоото эзэд ажаһуудаг. Тэдэнэр хүдэлмэриин хямда хүсэ хэрэглэжэ, айхабтар ехэ ашаг олзо олодог байна. Орон дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэнгэй улам хүндэржэ, гэр байрын саг үргэлжэ дутаалдажа, ажабайдалай улам үнэтэй боложо, ажалша хүнүүдэй үгытэй ядуу байдалтай байһан ушар тэдэнэй һанаае зобоодоггүй.

Гэр байраар хангалгын асуудал Лагосой шиидхэгдээгүй эгээл хүшэр асуудалнуудай нэгэниинь болодог. Олон бүлэ гэр байрагүй. Хүдөөгэй хүн зоной олооро ниислэл хото нүүжэ ерэһэнһээ уламжалан, гэр байра илангаяа ехээр хэрэгтэй болоно. Федеральна правительство гэр байри барилгын программа зохёогоод, бэелүүлжэ эхилээ. 1985 он болотор 250 мянган байра барижа, ашаглалгада оруулхаар түсэблэгдэнэ. Үмсын гэрнүүдые барилгые түргэдхэлгэдэ туһа нэмэри хэхэ зэргэтэй тусхай банк хүдэлдэг. Шэнэ барилганууд хотын түхэл шэнжые бага багаар хубилгана.

Транспортын асуудал Лагосто мүнөө болотор шиидхэгдээгүй байһаар.

Засагаархид яаралтай хэмжээнүүдые абана—үйлсэнүүд заһагдана, шэнэ хүүргэнүүд бодхоогдоно, городые тойроод автомобилиин харгы баригдана. Гэбэшье транспортын асуудалые шиидхэхын тула ехэ саг — 10 жэлһээ бага бэшэ саг—хэрэгтэй гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно.

Энэ болзорто баталагдан абтаһан шиидхэбэриин ёһоор, Нигериин ниислэл Абуджа хотодо зөөгдэхэ ушартай. Гэбэшье Лагос Нигериин промышленна ба политическэ түб, Африка түбиин тон томо хото ёһоороо үлэхэ юм.

В. АЛЕКСЕЕВ.

Лагос.

ПИЗА — Италиин эртэ урдын хото. Тосканын областиин соёлой ба түүхэтэ эгээл мэдээжэ түбүүдэй нэгэниинь мүн. Бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан найгажа байһан башни эндэ бии. Энэ башни 800 гаран жэлэй урда тээ баригданхай. Энэ түүхэтэ хүшөөе аршалхын тула эрхим һайн проект зохёохо талаар Италиин мэргэжэлтэд уласхоорондын конкурс соносхоо һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: башни ба мэдээжэ пизанска һүмэ.

ТАСС-ай фотохронико.

АВСТРАЛИИН ХАЙШАШАД

АВСТРАЛИИН суута хайшашадай ямараар хүдэлдэг байһые хараха үнинэй хүсэдэг һэм. Виктори штат дээгүүр машинаар үнгэрэн гарахадаа, харгыһаа хажуу тээшээ годиржо, хониной ехэ фермэдэ хүрэхэдөө, үнинэйм хүсэлэн бодотоор бэелбэ. Удхэн ута нооһотой хэдэн зуугаад меринос үүлтэрэй хонид, хусанууд хабшуу уйтан хорёо соо хаалгаатай байна. Хайшалуулһан хонид нүгөө талын һарабша дороһоо гарана. Һарабша доогуур ороходоо, хайшашадай хүдэлмэридэ һаалта хэхэгүйе оролдон, тээ хажуу таладань һуугаад харабабди.

Түрүүлэн хонидые табсан дээрэ туужа гаргана. Хайшашан Рон Арнольд тэрэниие баримсаараа, шадамараар нюрган дээрэнь хэбтүүлжэрхинэ. Гэнтэ номгорһон хониие зүүн гараараа халта дүнгэн барьяад, баруун гартаа автомат машинкаяа адхажа, оньһыень хүдэлгөөд, хайшалжа ороно. Ойлгожо үрдеэдүй байтарнай, тэрэ хониёо хайшалаад табижархиба. Энэ хониной нооһые оройдоол гурбан минута соо хайшалһан байха юм. Рон хайшалһан нооһоёо абаад, хүнжэл шэнгеэр стол дээгүүр дэлгээжэрхинэ. Нэгэ хүн нооһые сорт сортоорнь түргөөр илгахадань, нүгөөдэнь пресс уруу хэнэ. Бусад хайшашад хажуудань хүдэлнэ. Арбан табан хүн—хайшашад, илгагшад, прессовщигууд, тогоошон бригадын бүридэлдэ ороно. Бригада хэдэн фермернүүдтэй хэлсээ баталжа, нэгэнһээ нүгөөдэдэнь ошожо хүдэлдэг байна.

Австралида хайшашадай мэргэжэл хэр угһаа хойшо үндэһэтэй юм. Европынхидой энэ түбидэ нүүжэ ерэлгын эхинһээ хойшо орон дотор хони үсхэбэрилгэ үргэнөөр хүгжөөгдэһэн байна. Австралиин таарамжатай һайн уларил, үргэн ехэ бэлшээри энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлһэн байгаа. Хонин ажал орон дотор ехэ ашаг олзо оруулдаг юм. Мүнөө орон дотор 134 миллион толгой хонид бии. Ороной хүн бүхэндэ арбаад толгой хонид хүртэнэ. Дэлхэй дээрэ хайшалагдадаг меринос нооһоной хахадһаа үлүү хубинь Австралида абтадаг байна (жэл бүри 700 мянга гаран тонно иимэ нооһон хайшалагдадаг).

Австралида хайшашад угаа хүндэтэй. Эдэмнай бар хүсэтэй, тэсэбэри ехэтэй хүнүүд лэ. Эдэнэр бүхэли үдэрөөрөө нюргаа тэниилгэнгүй хүдэлхэ ушартай болодог. Дүршэл шадабаритай мастер үдэртөө 200-гаад хони хайшалдаг. Энэ хэрэгэй шадабаритад һураггүй олые хайшалдаг юм. Заншалай ёһоор, элдэб штадуудта хайшашадай мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ, эрхимэй эрхимүүдтэ дамжуулгын шангууд барюулагдадаг байна.

Мүнөө Австралида 10 мянга гаран хайшашад тоологдоно. Эдэнэй эгээл эрхимүүдэй нэрэ, обогууд Австралиин хүн зоной дунда үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, «хаан» гэжэ нэршэһэн Дик Дагган, угай хайшашан Бил О'Коннор, Дэвид Райан болон бусад болоно. Дэвид Райан 8 час соо 501 хони хайшалжа, дэлхэйн рекорд тогтооһон байгаа!

Австралиин болон Шэнэ-Зеландиин хайшашад хоорондоо үни холоһоо хойшо мүрысэдэг юм. Манай хайшашад Шэнэ-Зеландиин хайшашадһаа үлүү бэрхэ гэжэ австралиинхид элирхэйлэн гэршэлхые оролдодог, энэ хэрэгтэ түрүү һуурияа алдахагүйбди гэжэ шэнэ-зеландиинхид баталдаг юм.

Залуу хайшашадые һургаха программада Шэнэ-Зеландиин правительство мүнгэ һомолдог байна. Энээндэнь австралиинхид ехэл атаархадаг. Австралида иимэ курсанууд үгы. Теэд һурагшадые ажалда абаха гээшэ фермэнүүдтэ урэ багатай бшуу. Һурагша үдэртөө оройдоол 20—30 хони хайшалхадаа, ноопыень муугаар абадаг, хонидой бэеые адаадаг байха юм. Гэхэ зуура хүн бүхэн энэ мэргэжэл шудалжа шададаггүй. Энээнһээ уламжалан, Австралида хайшашад жэлһээ жэлдэ дутаалдана.

Австралиин хонидой ноһо хайшалдаг нэгэдэлнүүд хайшашаниие рободоор һэлгэхые бодомжолно. Ноһо худалдадаг томо ехэ компанинуудай нэгэн «Пума» гэһэн нэрэтэй промышленна робот США-һаа худалдажа абаа. Мүнөө тэрэнь урда Австралида туршалга гаража байна. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ табихагүй, буһалгаануудые хэхэгүй ехэл таарамжатай болохо байна гэжэ ехэ ехэ фермернүүд урмашан баярланад.

Поэдүүдэй магтан дуулаһан, Австралиин уран зураашадай мүнхэлэн зураглаһан домог суута энэ мэргэжэл үндэһөөрөө хосорхонь гээшэ гү?—гэжэ Австралиин наһажаал хүнүүд һанаата болоно.

Ч КУРБАТОВА.

Канберрэ.

(Д. НАЦАГДОРЖЫН ТҮРЭҺӨӨР 75 ЖЭЛЭЙ ОЙДО)

МОНГОЛ ОРОНОО МАГТАН ДУУЛАГША

ЯМАРШЬЕ арадай литературын түүхые ирахада, үндэһэ һууриинь табиһан хүнэй нэрэ тодоржо байдаг. Дашдоржийн Нацагдорж (1906—1937) хадаа мүнөө үеын монгол литературын үндэһэ һуурии табиһан юм.

Үргэн ехэ тала дайдатай, Алтай, Хангай уулануудтай түрэл нютагаа Нацагдорж ганса магтан дуулаа бэшэ, хубисхалта малшадай талые барин, арад зондоо уран бэлигээрээ алба хэһэн байна. В. Маяковскидол адли революцида оролсохо гү, али үгы гү гэһэн асуудал Нацагдорждо байгаагүй юм. Революци хадаа өөрынь амидаг агаар мэтэ һэн. Тиимэһээ хубисхалта тэмсэлдэ тэрэ сэхэ хабаадаһан намтартай.

Д. Нацагдоржын зохёолнууд хадаа 20 дохи зуун жэлэй монгол уран зохёолой яларма орьёлнуудай нэгэн мүн. Тэрэнэй зохёохы ажал ябуулга Монголдо алдар солоор хүрэлзээтэй, зондо хүндэтэй, арадай баялиг болонхой. «Сэнхирлэн харагдана» гэһэн дууе, «Ушартай гурбан толгой» гэһэн оперо соохоо Юндэн Нансалмаа хоёрой эрхин бадагуудые мэдэхэгүй хүн Монголдо байхагүй.

Д. Нацагдоржын зохёолнуудые имагтал Монголдо бэшэ, мүн манай оронойшье уншагшад һайн мэдэхэ юм. Поэдэй шүлэгүүд дэлхэйн олон арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагдадаг. Бэе бэеэ ойлгосохо хэрэгтэнь элдэб оронуудай хүнүүдтэ тэрэнэй поэзи туһалдаг, интернациональна удхаараа угаа сэнтэй бшуу. Бэлигтэй уран зохёолшо, патриот, революционер, гуманист Д. Нацагдорж түрэл оронойнгоо бодото байдалые үнэн зүбөөр зураглан, Монголой реалис искусствын шэнэ хуудаһые нээһэн байна. Тиимэһээ монгол поэзиин классик гэгдэһэн Д. Нацагдоржын шүлэгүүд хадаа монгол уран үгын тэрлигэй энгэртэ болор шулуун шагта гэжэ нэрлэмээр.

Д. Нацагдорж хадаа 1906 оной ноябриин 17-до үгырһэн тайжын бүлэдэ түрэһэн юм.

Нацагдоржын бага наһан Үргөөдэ (мүнөө Улаан Баатар) үнгэрөө. Нютагайнгаа Алтан-Гэрэл гэжэ номшо хүндэ хүбүүе шаби болгожо гэртэхиниинь үгэһэн байгаа. Түрэлхиин һүбэлгэн хурса хүбүүн хуушан монгол бэшэгтэ угаа түргэн һураадхёо.

1917 онһоо Нацагдорж бэшээшээр хүдэлдэг болобо. Түрүүшээр эдир хүбүүн бишыхан зохёолнуудые бэшэжэ эхилээ. Д. Нацагдоржын ажал ябуулгын эхин зам революциин түрүүшын жэлнүүдтэй тудалдаһан байна. 15-тай хүбүүн ябахадаа, тэмсэлшэдэй зэргэдэ жагсажа, ажалшадай зол жаргалай түлөө тэмсэбэ.

1921 ондо Монголдо арадай хубисхал илан мандажа, үгытэй арад зониие дабхар дарлалтаһаа мулталжа, шэнэ байдалай үүдэн нээгдээ.

Монголой Арадай Хубисхалай партиин хүтэлбэри доро монголшууд шэнэ байдалаа зохёон, шэнэ соёлоо хүгжөөжэ захалба. Өөрын кадрнууд хэрэгтэй болоо һааб даа. Интеллигенциин ехэнхи хуби арадай засагта хамжан, үнэн зүрхөөрөө алба хэжэ эхилээ һэн.

Д. Нацагдорж өөрынгөө ангитай эридээр хахасан, арадай засагта алба хэжэ захалаа гэжэ мэдэнэбди. Удангүй ревсомолой гэшүүн болоо.

Монголой шэнэ литературые бии болгохо талаар Нацагдорж ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Түрүүшээр Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ клубые, һүүлдэнь һайн дуранай кружогуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилбэ. Тэндэ революционно удхатай пьесэнүүд табигдадаг байгаа. Нацагдорж өөрөөшье пьесэнүүдые бэшэдэг болобо.

1925 ондо поэт СССР-тэ һурахаяа ерээ һэн. 1926 онһоо 1929 он болотор Берлинэй университедтэ һуралсалаа үргэлжэлүүлээ. «Холын орондо һурахаяа ошогшо» гэжэ шүлэгүүд соогоо, «Улаан Баатарһаа Берлин хүрэтэр» гэһэн поэмэ соогоо һуралсалайнгаа жэлнүүдые тэрэ зураглаһан байна.

Эхэ нютагаа бусахадаа, научна болон литературна ажал ябуулгаяа тэрэ улам эдэбхижүүлээ. Энэ үедэ научнашье, литературнашье зохёолнуудые олоор оршуулһан байна. А. С. Пушкинай шүлэгүүдые, А. П. Чеховэй, Эдгар По гэгшын рассказуудые эрхимээр оршуулаа. А. П. Чеховэй прозын богони аад, удха түгэлдэр хэлэнэй мэргэниие тэрэ шудалаа.

Д. Нацагдорж оршуулгын һургуулиин эхи табяа гээшэ. Монголой интеллигенцидэ хандажа, А. М. Горькиин бэшэһэн бэшэг Нацагдоржодо гүн ехэ удха шанараа үзүүлһэн юм гэжэ монгол поэт Ч. Чимид бэшээ һэн.Ород литературые монгол хэлэн дээрэ оршуулхадаа, ямар гуримые баримталха ёһотойб гэһэн асуудалда харюу агууехэ пролетарска уран зохёолшо бэшэг соогоо үгэһэн юм.

Д. Нацагдорж шүлэгүүдые болон поэмэнүүдые, пьесэнүүдые болон рассказуудые бэшэдэг һэн. Шүлэгүүд соонь уянгаташье, шог ёгтотошье мүрнүүд олон. Монголой хуушан болон шэнэ сагые, баатарлиг хүнүүдые, арадуудай хани барисаае зохёолнууд соогоо зураглан харуулаа. Гэхэ зуура уянгата шүлэгүүд тэрэнэй зохёолнуудай эгээл ялас гэмэ хуудаһанууд болодог. Поэдэй либреттээр бэшэгдэһэн «Ушартай гурбан толгой» гэжэ оперо МНР-тэ сценэһээ буудаггүй.

Оюун бэлигэйнгээ түлэг дунда 1937 оной июль соо поэт гэнтэ наһа бараһан юм.

Нацагдоржын зохёолой хэлэн онсо илгардаг. Тэрэ хадаа «хара хэлые» гэхэ гү, али үргэн ниитэ зоной хэлые уран зохёолдо элбэгээр оруулһан хүн. Тиимэһээ Монголой мүнөө үеын уран зохеолой хэлые үндэһэлһэн зохёолшо гүүлэхэ ёһоороо гүүлэдэг.

Революциин урда тээхи монгол литературые уран зохёолшо Бадарч хужын галтай сасуулһан байдаг. Имагтал Нацагдоржын уран бэлигэй һалбархада монгол литература хадаа ёһотой галтай боложо, ууяжа бэйхын орондо дүлэ бадарган хүгжөө ха юм.

Нацагдоржын найруулгада реалис угалзанууд романтическа удхатай зохилдон таараһхай. Шүлэгүүдэйнь сохилтонууд олон янзатай: эпическэ маягшье, хүхюу шогшье эрэлхэг тэмсэлэй ольһоншье, ульгэрэй аялгашье байха. Шэнэ юумые мэдэрһэн мэдэрэл хадаа поэдэй шухала шанар юм. «Октябрь» гэжэ шүлэгөөрөө Агууехэ Октябриин революциие магтан дуулаа һэн.

Шэнэ Монголой бэлигтэ поэт монгол литературын хүгжэлтэдэ, уран зохёолшодой зохёохы ажал ябуулгада аша үрэтэйгөөр нүлөөлһэн, мүнөөшье нүлөөлһөөр.

Нацагдоржын поэзи дайшалхы шэнжэтэй. Шажанда эсэргүүсэһэн шүлэгүүдые бэшэдэг байһан юм. («Феодалай дуран» болон бусад шүлэгүүд). Социальна памфледэй жанр тэрэ бии болгоо («Хуушан Монгол», «Хүрьгэн», «Микробой хорюул» г. м.).

«Миниин нютаг» гэжэ һайхан шүлэгынь түрэл хизаараа яма оогр магтан дуулахаб гэһэн жэшээ гээшэ. Мүнгэн гэрэлтэ һарын мүнхэ толон доро, алтан шаргал наранай халуун элшэ доро, Алтай Губиин хоорондуур атарлан оршоһон Монгол ороной дүрэ шарайе энэ шүлэг соохоо танин хадуунабди:

> Хэрлэн Онон, Туулын
> тунгалаг арюун мүрэнүүд,
> Хото олоной эм болоһон
> горхо, булаг, аршаанууд.
> Хүбсэгэл, Убс, Буйрай гүн
> сэнхир нуурнууд
> Хүн малай ундан болоһон
> тойром ехэ уһанууд—
> Энэ бол миниин түрэһэн
> нютаг
> Монголын һайхан орон...

Гушаад онуудта энээхэн шүлэгэй жэшээгээр залуу буряад шүлэгшэд түрэл нютагаа магтан дуулаһан мүрнүүдые олоор бэшэһэн байха.

Поэдүүдэй дуу андалдаан мүнөөшье үргэлжэлһөөр аб даа. Жэшээнь, «Жэлэй дүрбэн саг» гэһэн шүлэгүүдэй цикл Нацагдорж бэшэһэн юм. Энэнь Монголой поэзидэ байгаалиие зураглаһан уянгата шүлэгэй нэгэ орьёл болодог юм. Һүлдэтэ, тобойсо зураглаһан образуудые хэрэглэжэ, байгаалиин хүгжэлтые, ходол шэнэлжэ байдаг шэнжыень харуулаа бшуу. Магад, тэдэ шүлэгүүдэй нүлөөн доро манай поэт Ч-Р. Намжилов «Жэлэй дүрбэн саг» гэһэн өөрынгөө циклые бэшэһэн байгаа аалам?

Нацагдоржын поэзи хадаа буряад олон поэдүүдэй сэдьхэлдэ поэтическэ мэдэрэл түрүүлһэн байха. Тиимэл хадань тэрэнэй шүлэгүүдые буряадшалдаг байгаа бээ. Ахамад поэдүүдэй нэгэн Ц. Галсанов хэдэн шүлэгыень оршуулһан байха. Поэтесса Ц. Дондогой «Миниин нютаг» гэһэн шүлэгыень оршуулжа, намтай мүрысэһэн байха юм. Юуб гэхэдэ, Нацагдоржын энэ шүлэгые би 1958 ондо оршуулһан хүм. Дууша нүхэрэйнгөө шүлэгүүдые мүрысэһэн шэнгээр оршуулһан, үгэ хэлэнэйнь баялигые бэе бэеһээ үлүүгээр дамжуулха гэжэ оролдодог байһан ушар хадаа агууехэ поэдэй поэзиин эрхим шанарые гэршэлнэ бшуу. Дэлхэйн эрхим поэдүүд гээшэ уран һайханай хэм хэмжүүр, уран бодолой үндэрые харуулһан жэшээ боложо үгэдэг. Олон янзын һургуулитай, олон ондоо шэглэлэй оршуулагшад өөһэд өөһэдынгөө бэлигэй хүрэхысэ тэрэнэй зохёолнуудые һайнаар оршуулха гэжэ ходо доо оролдодог ха юм даа.

Поэдүүдэй дуу андалдаан үргэлжэлһөөр.

В. ПЕТОНОВ.

ТЕЛЕТАЙП МЭДЭЭСЭНЭ

БРАЗИЛИИН МИНИСТРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

БРАЗИЛИА. Бразилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Сарайва Геррейру үгэ хэлэхэдээ, Урда-Атлантикада сэрэгэй бүлэглэл эмхидхэхэ гэһэн Холбоото Штадуудай һанаашалгые буруушааба. «Урда-Атлантикын хоёр тээгүүр этигэлсэлгын хэрэг бэхижүүлхын тула оролдолго гаргаха ёһотойбди», — гэжэ «Фолья ди Сан-Паулу» газетэдэ интервью үгэхэдөө министр мэдүүлээ. Бразилиин гадаадын политикань тэрэнэй национальна зорилгонуудаар, мүнөөнэй дэлхэйн бодото байдалаар тодорхойлогдоно гэжэ тэмдэглэбэ.

АЖАЛГҮЙШҮҮЛ УЛАМ ОЛОШОРНО

ЛОНДОН. Мүнөө Великобританида үндэһэн гол эрхэ — ажаллаха эрхэһээ хаһагдаһан 4,12 миллион хүн бии. Энээн тухайда ороной профсоюзай эгээн томо нэгэдэлэй — Британиин тред-юнионудай конгрессэй Генсоведэй экономическа комитедэй тарааһан элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Хуулита мэдээнүүдэй ёһоор, саг зуура ажалгүй ябагшадые, ажал олохо найдабаряа алдаад, ажалай биржын бүридхэлдэ орохоёо болиһон хүнүүдые тоодо оруулангүйгөөр, мүнөө Англида 3 миллион шахуу «үлүү хүнүүд» зайжа ябана.

АЖАЛШАДАЙ ХҮДЭЛӨӨН БҮРИ ҮРГЭДЭНЭ

ДЖАКАРТА. Үйлэдбэриин ээдэй дура зоргоороо аашануудые, профсоюзуудай ажал ябуулгада һаад тойбо таталгые буруушаадаг Индонезиин ажалшадай хүдэлөөн улам үргэдэнэ. Бугор хото шадархи (Баруун Ява провинци) фармацевтическэ заводой хүдэлмэришэд хоёрдохи неделеэ буһалгаалжа байнхай. Тэдэнэй тогтооһон профсоюзые тооxo, ажалһаа гаргагдаһан эдэбхитэдые бусаалгахын түлөө тэмсэнэ. Ажалшадай эдэ эрилтэнүүдые дэмжэһэн забастовко Джакартын шэлэй заводой хүдэлмэришэд хэбэ. Тэдэнэй түлөөлэгшэтэй хэлсээ хэхэ зүбшөөл предприятиин ээдэй үгэһэнэй һүүлээр лэ забастовкошод хүдэлмэреэ һэргээгээ.

ВЕТЕРИНАРНУУДАЙ ШЭНЭ ОТРЯД

РАНГУН. Бирмын һургуулинуудые дүүргэһэн 500 гаран ветеринар энэ жэл таряашадай кооперативуудта, гүрэнэй мал ажалай фермэнүүдтэ хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ. Ветеринарна ашаүрэтэй алба эмхидхэлгэ — ороной гол экономико болошою хүдөө ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэбүүдэй гол шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ Бирмын эбэртэ бодо малай 140,8 мянган толгойгоор нэмэһэн, тоһо үйлэдбэрилгын 10 процентээр дээшэлһэн ушар врачнууд-ветеринарнуудай горитой хубита болоно гэжэ нютагай хэблэл тэмдэглэнэ.

ЭКОНОМИКОНЬ ДОРОЙТОНО

ВАШИНГТОН. США-гай экономикодохи кризисэй үзэгдэлнүүд дахинаа эрид ехээр һүжэрөө гэжэ президент Р. Рейган түрүүшынхеэ мэдэрбэ. Ороной экономико саашадаа доройтон муудалгын ээлжээтэ шатада оронхой гэжэ Сагаан байшанда журналистнуудтай уулзахадаа, президент мэдүүлһэн байна.

Федеральна нөөсын хэрэг шэнжэлдэг соведэй мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн сентябрьда үшөө 0,8 процентээр хороһон, ажалгүйшүүлэй тоо 7,3-һаа 7,5 процент болотороо нэмэһэн байна. Август — сентябрьда 500 мянган американецууд ажалгүйшүүлэй зэргэдэ ороһон байгаа. 1982 оной эхеэр США-гай ажалгүйшүүлэй тоо 8 процент болоһо магад гээд президентын дэргэдэхи экономическа соведэй эксперт Дж. Джордан багсаана.

—Экономикын доройтолго промышленностиин шэнэ шэнэ һалбаринуудта, районуудта тарана,—гэжэ «Бизнес уик» гэдэг худалдаа наймаашадай журнал тэмдэглэнэ.

ЗҮРИШЭЛДӨӨТЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

НЬЮ-ЙОРК. Хэдэ хэдэн капиталис ба хүгжэжэ байгаа оронуудай гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой Мексикын Канкун гэжэ курортно городто болоһон зүблөөн ямаршье үрэгүйгөөр дүүрэбэ.

«Зүблөөнэй урда табигдаһан асуудалнуудые шиидхэлгэдэ олон янзаар хандадаг байһаниинь» зүблөөн дээрэ элирээ. Элдэб оронуудай делегацинууд зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар «олон янзын һанал бодол» хэлээ гэжэ түгэсхэлэй мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. «Саашадаа ямар ябуулга хэхэ тухай асуудалаар үгеэ ойлголсожо шадаагүйбди»,— гэжэ Канадын премьер-министр П. Трюдо пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, АП агентство ингэжэ тэмдэглэнэ: «Хүгжэжэ байгаа оронуудта хабаатай түбэгтэй асуудалнуудые шиидхэлгэ хүнгэдхэхэ зорилготой ямаршье тодорхой хэмжээн нюусаар үнгэрһэн заседаниинуудай үедэ хараалагдаһанай шэнжэ үгы байна. «Канкундахи зүблөөн баян ба үгытэй гүрэнүүдэй хоорондын илгаануудые хороолгын талаар таарамжатай ямаршье үрэ дүнгүүдые туйлаагүй» гэжэ Эн-би-си телекомпани сэхэ мэдэрнэ.

САЛЬВАДОРТО ШАНГА БАЙЛДААНУУД БОЛОНО

МАНАГУА. Дарлалта ба үгытэй ядуу байдалда эсэргүүсэгшэ сальвадор арадай тэмсэлые шуһан соо шинхаха һэдэлгэ гаргажа байгаа американ «советнигүүдээр» хүтэлбэрилэгдэдэг хунтын сэрэгүүдтэ Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөрэлгын фронтын отрядууд шанга сохилтонуудые хэнэ. ФНО-гой командованиин ээлжээтэ мэдээн дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, Сальвадорой арбан дүрбэн департаментын наймандань эрид шанга байлдаанууд болоно. Сан-Сальвадорһоо зүүгээр 90 километртэ байдаг Трес-Кальес тосхоной оршон тойрондо илангаяа шанга тулалдаанууд болоно.

Октябрь һарын хорин үдэрэй туршада мүрдэгшэд 250 шахуу хүнөө алуулжа, шархатуулжа алдаһан байна.

Буһалгаалан бологшодто эсэргүү байлдаануудта Гватемалын армиин түсхай подразделенинүүд хунтын солдадуудтай хамта хабаадана. Һаяын байлдаанай үеэр Гватемалын мүрдэгшэдэй частьнуудай хүбсаһатай офицер ба хэдэн солдадууд алуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Анна Столярова (зүүн гарһаа) ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэ, 1-дэхи разрядтай Любовь Медведеватай наадажа байна.
М. СУТУРИНАП фото.

Агафонова хүсэгдэхэ гү?

Республикын эхэнэр шатаршадай дунда эрхимүүдээ тодоруулхын түлөө эхилһэн наадан дээрэ үсэд нэтэрүү. һонирхолтой уулзалганууд болоно.

Долоодохи нааданай болоходо, Ольга Кожевникова Клара Бадмаевае диилэжэ, мүрысөөнэй таблицада байдалаа улам һайжаруулба. Республикын чемпионка Светлана Жеребцова Агафоноватай тулалдаа. Эндэ наадананайнгаа эхинһээ тэрэ һула ябалал хэжэ, нэгэ хүнгэн бодоёо алдаха баатай болоһон. Уданшьегүй тэрэ нүхэрөө илалтаарнь амаршалба. Басагадай дунда 1980—1981 онуудай туршада республикын чемпионка болоһон Анна Столярова Любовь Медведеватай наадахадаа тэнсэһэн байна.

Наймадахи уулзалгада Эрдынеева Гармажановае, Занданова Осиповае, Кожевникова Нимаевае, Агафонова Бадмаевае шүүһэн байна. Абзаева Столярова хоёрой наадан хойшолуулагдаа. Мүрысөөндэ хабаадажа эхилһэн Лубсама Гармаева, Энгельсина Улымжиева хоёр саашадаа наадахаяа болибо.

Наймадахи уулзалгын һүүлээр Улаан-Үдын хүүгэдэй городской спортын һургуулиин тренер Татьяна Агафонова зургаанһаа 5,5 очкотой боложо, түрүүлжэ эхилбэ. Ольга Кожевникова 7-һоо 5,5, Светлана Жеребцова зургаанһаа 4,5 очкотой болонхой.

А. МИХАЙЛОВ.

АНА-МАНА ТУЛАСАЛДАА

Калининград хотодо «Спартак» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө дээм наадалгаар эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Нааданда хамтадаа 28 спортсмен, тэрэ тоодо спортын 12 мастер хабаадаһан байха юм.

Манай республикын «Спартак» бүлгэмэй нэрэ солые спортын мастерта кандидат Мунко Базаров хамгаалһан байгаа. Мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаһан Базаров, Калинин Петропавловск-Камчатский хотонуудһаа ерэһэн спортын мастернууд Харченко, Киреев гэгшэдтэй тэнсэжэ гараа. Тиихэдэ мастерта кандидадуудтай наадахадаа, нэгыень шүүһэн, хоёртойнь тэнсэһэн, нэгэндэнь шүүгдэһэн байба. Дүн гаргахада, абажа боломоор юһэнһөө 3,5 очкотой болоһон байгаа.

Кострома хотын түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Топалов түрүү һуури эзэлжэ, Россин Федерациин «Спартагай» чемпион болоо. Ленинград болон Яхадһаа ошоһон спортын мастернууд Кузнецов, Кононов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Н. ИВАНОВ.

• • •

ТОБШОХОНООР

✦ Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдтэй Душанбе хотодо һуралсал-һорилго гаража эхилбэ. Октябриин 16-һаа эхилһэн һуралсал-һорилгодо хабаадагшад хүнгэн атлетикээр үбэлэй мүрысөөнүүдтэ бэлдэжэ байна. Эдэнэр 1982 оной январь-февраль һарануудта СССР — ГДР-эй, СССР — США-гай спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэхэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм.

✦ Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд боксоор Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоны түрүү һуури эзэлхын түлөө үнтэргэгдэхэ наадан-да хабаадахаяа ошобо. Барнаул хотын ринг дээрэ октябриин 19-һөө 25 болотор үргэлжэлһэн нааданда республикын мэдээжэ боксернууд хабаадаа.

Б. МИРОМАНОВ.

БАРИЛДААН. Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Кишинев хотодо боложо дүүрэбэ. 19 — 21 наһанай хүбүүд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршахаһаа гадна, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм. Буряадай багшанарай институдай студент спортын мастер Василий Миланханов 52 килограммай шэгнүүртэ эдэбхитэй һайнаар барилдажа, гурбадахи һуури эзэлээд, бронзо медаляар шагнагдаа.

• • •

Эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар бүх союзна мүрысөөн Якутск хотодо болобо. Якутск хотын гүйсэдхэхэ комитедэй шангаа хүртэхын түлөө үн гэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ ороноймнай олон городуудай 200 шахуу хүн хабаадаһан байгаа. Энээндэ хабаадаһан манай хүбүүд сооһоо хүндэшэг шэгнүүртэй барилдаашан Андрей Переломов амжалта туйлажа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Цыден-Дамба Цыдыпов мүнгэн медаляар шагнагдаа. Валерий Бальжиев, Василий Баймеев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ дүрбэдэхи, табадахи һууринуудта гараа.

• • •

Хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Казахай ССР-эй Усть-Каменогорск хотодо боложо байла. Манай республикын спортын нэрэ хүндые уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев, спортын мастернууд Мунко Цыдыпов, Александр Павлов гэгшэд хамгаална.

ҺУР ХАРБАЛГА. «Спартак» бүлгэмэй Түбэй советэй мүрысөөн Бухара хотодо боложо, спортын мастернууд Эрдэн Санжеев — дүрбэдэхи, Виктор Гуров табадахи һууринуудые эзэлбэ. Мүнөө эдэнэр Алма-Атада нээгдэһэн ВЦСПС-эй мүрысөөндэ хабаадажа байна.

БОКС. Эдиршүүлэй дунда ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Харьков хотодо эхилбэ. Һурагшадай спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаһан С. Дашиев, Хоринай дунда һургуулиин һурагша С. Бабуев, Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй һурагша Игорь Кашин гэгшэд арһан бээлэйн шадабаритадай мүрысөөндэ хабаадана.

ХҮНДЭ АТЛЕТИКЭ. Улаан-Үдын авиационно заводой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. 20 гаран бэрхэ атледууд энээндэ хабаадаһан байгаа. А. Иванников, А. Мезенин, К. Ларионов, В. Андерсон, В. Решетников гэгшэд чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тиихэдэ республикын хэдэн рекорд тогтоогдоһон байна. Жэшээнь, спортын мастер Константин Ларионов түлхин үргэхэдөө, 165 килограмм абажа, урдынгаа амжалтые 2,5 килограммаар үлүүлбэ. Спортын мастер Виталий Решетников мүн лэ энэ упражненеэр рекорд тогтоогоо — 168 килограмм.

РАДИОСПОРТ. Радиопеленгатораар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоны мүрысөөн Хабаровск хотодо болобо. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент В. Хамгушкеев амжалта туйлажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОН ТҮРҮҮЛНЭ—4:1

МЕРАНО. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй юһэдэхи партида һайнаар наадажа, Анатолий Карпов дүрбэдэхи илалтаяа туйлаа. А. Карпов хараар наадаба... шье, эхинһээ хойшо эрид... тэйгээр дэботожо, 44-дэхи ябадалдаа шүүһэн байна. Нигэжэ наадан ай тоо 4 : 1 болобо.

Дэлхэйн чемпион А. Карпов түрүүшын ябадалһаа ... хэл эдэбхитэйгээр наада... толотомо илалта туйлаа... хэлэгдэнэ. Наадан ай эхи... урда тээ А. Карповай ... дээрэ гаража ерэхэдэнь, ... ранода ерэһэн ехэ буляа... вет аяншалагшад һуури... бодсжо, нэрьемэ альга та... гаар тэрэниие угтаба... гаа. Эгээл энэ Багноло... лоһон мүрысөөн ой уха... най ороодхибо. Тиихэ... рысөөнэй 3 : 1 тоотой ... хадань, ороноймнай хү... ерэжэ амаршалхадань, ... үдэр хараар наадаһан ... пион дүрбэдэхи ила... туйлаа һэн...

Долоодохи ябадалдаа ... хэйн чемпион ондоо үр... лэл шэлэжэ, нүгөөдэ... хүндэ байдалда ор... Корчной удаан саг со... долгото болоо...

Швециин гроссме... У. Андерссон, Аргент... мэдээжэ шатаршан М. ... дорф болон бусад ... чемпионой илалтые ... сэгнэбэ.

Үнэхөөрөөшье, А. ... һүбэлгэн бэрхээр ... Тэрэнэй ябадал бүхэн ... тада дүтэлүүлһэн байна... Хүшэр хүндэ байдала... ходоо, Корчной парти... шолуулжашье ... үрдэ... Шүүгдэһэн тухайдаа ... жэ, гараа табихые ... дынгөө бланк тээшэ ... хадань, «Сальвар» за... суглараагшад ... нэрьемэ удаан альга...

— Энэ партиие ... һайнаар наадаһандаа ... хэлээ ханахаб, габшые ... наагаа амархань ... тэ... — гэжэ А. Карпов ... лэбэ.

• • •

МЕРАНО. (ТАСС) ... шүүлэй дунда ша... дэлхэйн түрүү һуури... хын түлөө мүрысөөн... һарлалга соносхогдобо... хэйн чемпионой нэрэ... дэ хүртэхын түлөө ... сэжэ байгшань хоё... амаралта абаба. А... партинь октябриин ... наадагдаха...

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Зарим газарнуудта багахан-аар саһан орохо. Баруун-хойноһоо секундын 3 — 8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 1 градус дулаанһаа 4 градус хүрэтэр хүйтэн болохо. Хойто районуудта 9 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

УЛААН-ҮДЭДЭ үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 3 — 8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 0 градус байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «Американская трагедия»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. «Приятное общество». 11.15 —«Арадай зохёол бүтээл» — телевизионно шэнжэлэл. 11.50 —«Дивногорье»—телевизионно баримтата фильм. 12.20—Шэнэ һонин. (12.25 час хүрэтэр). 15.10—Дамжуулгын программа. 15.35—Ереванда үнгэргэгдэһэн телевизионно фильмүүдэй бүхэсоюзна IX фестивалиин шангуудта хүртэһэн баримтата фильмүүдэй программа. 16.30 —«Түрэл дайдамнай». 16.50—«Дохёогоо үгыт, горнистнууд!»

Улаан-Үдэ. 17.30—«Халаан» гэһэн программа (буряадаар). 18.00—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.30—«Зүүн Сибирь».—киножурнал.

Орбита. 18.40—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 20.00—«Комсомолой ажабайдал» гэһэн дамжуулга.

Орбита. 20.50— «Американская трагедия» гэжэ телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. «Иллюзия»—хоёрдохи сери. 22.00—«Время». 22.35—Түбэй телевидени болон Бүхэсоюзна радиогой симфоническа ба эстрадна хүгжэмэй оркестрэй концерт. 23.00 —Футболоор дэлхэйн чемпионадай шэлэн абалгын мүрысөөн. СССР-эй болон ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан Тбилисиһээ дамжуулагдаха. Забһарлалгадань 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.45—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Трактор» — ЦСКА (2-дохи ба 3-дахи хуби).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Хива» — телевизионно баримтата фильм. 13.10—«Таанадта, түрэлхид». 13.40—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Уг залгамжалга ба хубилалта». 14.10 — «Шиниин ленинскэ библиотекэ». Залуушуулай Союзуудай зорилгонууд. 14.50—«Экран — багшада». Түүхэ 6-дахи класс. «Дунда зуун жэлнүүдэй хотодо. 15.20—«Экран — багшада». Байгаали шэнжэлгэ, 2-дохи класс. «Намартаа колхоздо». 15.40—«Совет драматургида ажал тухай темэ ямараар харуулагданаб». 16.40— «Высокое небо Талгата»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд».

Орбита. 17.30—«Объектив». 17.55—И. Брамсын ба Л. Бетховеной зохёолнуудһаа бүридүүлэгдэһэн концерт. 18.30 — «День как день»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.40—«Түрүү дүй дүршэл тухай кино-мэдээсэл». 19.30—«Говорят, я трудный человек» —телевизионно баримтата фильм.

Орбита. 20.00—«Бидэ БАМ баринабди». 20.30—А. Хачатурян. «Спартак» баледэй хүгжэмэй хэһэгүүд.

Улаан-Үдэ. 20.50—Соносхолнууд.

Орбита. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Шэдитэ экран». 21.15—ССР Союзай Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 22.00—«Время». 22.35— «Спеши строить дом»—телевизионно баримтата фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМА[ЕВ]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01775. Заказ № 248. Индекс 5...